

Ústav informácií a prognóz školstva
Odbor vysokých škôl

**PRÍČINY ŠTUDIJNEJ NEÚSPEŠNOSTI
V 1. ROČNÍKU VYSOKOŠKOLSKÉHO ŠTÚDIA**

RNDr. Jozef SMIDA, PhD.

november 2005

PRÍČINY ŠTUDIJNEJ NEÚSPEŠNOSTI V 1. ROČNÍKU VYSOKOŠKOLSKÉHO ŠTÚDIA

O b s a h

1. Úvod

1.1 Východiská, 1.2 Koho považovať za neúspešného študenta?, 1.3 Využitie výsledkov, odberatelia

2. Pohľady do štatistík, dotazníkové šetrenie

2.1 Úbytok počtu študentov pri prechode z 1. do 2. ročníka, 2.2 Študenti opakujúci ročník, 2.3 Podnety a cieľ, 2.4 Metodika šetrenia a problémy s jej uplatnením, 2.5 Kvantitatívny prehľad o odpovediach na položky dotazníka

3. Čo rozhoduje o úspešnosti/neúspešnosti v 1. ročníku vysokoškolského štúdia

3.1 Zloženie študentov zapisujúcich sa do 1. ročníka, 3.2 Motivácia študovať na vysokej škole, voľba fakulty, 3.3 Vedomostná pripravenosť na vysokoškolské štúdium, 3.4 Osobnostné vlastnosti študentov, 3.5 Rozdielny vo vzdelávacích procesoch, zisťovanie a hodnotenie vedomostí, 3.6 Financovanie štúdia, 3.7 Pedagogická erudícia a osobnostné vlastnosti učiteľov, 3.8 Prijímanie na vysokoškolské štúdium, 3.9 Informačné a poradenské služby, 3.10 Iné dôvody na pokračovanie alebo nepokračovanie v štúdiu

4. Prijímanie na vysokoškolské štúdium

4.1 Použitie stredoškolskej klasifikácie v prijímacom konaní, 4.2 Prijímacie skúšky a testy, 4.3 Vysokoškolské študijné aspirácie maturantov, 4.4 Čo by mohlo byť užitočné: cieľavedomá dlhodobá príprava

5. Informačné a poradenské služby: prostriedok na zlepšenie študijnej úspešnosti

5.1 Adaptácia „na vysokú školu“, 5.2 Informačné a poradenské služby pre uchádzačov o vysokoškolské štúdium, 5.3 Autodiagnostika pedagogickej činnosti učiteľa

6. Na záver

Pripravenosť na vysokoškolské štúdium, prijímacie konanie, študenti, rozvíjanie pedagogickej kompetencie vysokoškolských učiteľov, zmeny v poslaní, obsahu a organizácii vysokoškolského štúdia, informačné a poradenské služby.

Dotazník k terénnemu šetreniu

1. ÚVOD

1.1 Východiská, 1.2 Koho považovať za neúspešného študenta?, 1.3 Využitie výsledkov, odberatelia

1.1 Východiská

Už zbežný pohľad na číselné údaje v Separátoch Štatistických ročeniek školstva SR ukazuje na značný rozdiel medzi počtom študentov, ktorí sa na jednotlivých vysokých školách/fakultách v n -tom akademickom roku zapísali do 1. ročníka a počtom študentov zapísaných v $n+1$ akademickom roku do 2. ročníka. (Pozri tabuľku 1.) Prirodzene, že pre veľké množstvo intervenujúcich premenných, nemožno z týchto údajov odvodiť presný číselný úbytok študentov pri postupe z 1. do 2. ročníka štúdia. Ale na mnohých fakultách je tento rozdiel taký veľký, že je dosť dôvodov zamýšľať sa nad jeho príčinami i dôsledkami. V akademických rokoch 2002/03 až 2004/05 sa do 2. ročníka denného štúdia na verejných vysokých školách zapísalo temer o 20 000 študentov menej, ako ich bolo zapísaných v predchádzajúcich rokoch v 1. ročníku.

Bez zveličovania - študijná neúspešnosť študentov začínajúcich štúdiom na slovenských verejných vysokých školách je nepriaznivým javom spoločenským (nielen kvôli neúčelne vynaloženým finančným prostriedkom z verejných zdrojov) i pre „zúčastneného“ jednotlivca. Výrazne sa s ňou možno stretnúť v predchádzajúcich (desiatich i viac) rokoch najmä na technický univerzitách. Je dôsledkom spočívajúcim predovšetkým: (a) v málo vyhovujúcej príprave na stredných školách, (b) náročnosťou štúdia, (c) postupmi prijímania na štúdium.

Číselné údaje, ktoré predložíme, dávajú možnosť pochybovať o tom, či vysoké školy/fakulty v prijímacom konaní využívajú (chcú využívať, hodí sa im využívať) to, čo im umožňuje § 57 zákona o vysokých školách - určiť si podmienky, aby sa na štúdium dostali uchádzači s potrebnými schopnosťami a predpokladmi na štúdium. Dáva možnosť pochybovať o prognostickej hodnote prijímacieho konania pre úspešné štúdium. Núti rozmyšľať o tom, či verejnosti často predkladaná téza, že maturita bude nutnou a postačujúcou podmienkou prijatia na vysokoškolské štúdium, nie je iba sebareklamou jej šíriteľov.

Sledovaním vybraných príčin neúspešnosti študentov 1. ročníka na univerzitách ponúkajúcich technické študijné programy, chceme upozorniť na problémy o ktorých predpokladáme, že sú začiatkom (zdrojom) problémov vedúcich k strate motivácie študovať, a často až k rezignácii v štúdiu pokračovať.

Východiskom úvah sa stanú predovšetkým štatistické údaje a dotazníkové šetrenie; uvedieme ich v časti 2. Výpovednú hodnotu tvrdení podporujú aj poznatky získané z vyše štyroch desiatok riadených rozhovorov so študentmi, učiteľmi a pracovníkmi študijných oddelení na fakultách, literárne a ďalšie štatistické pramene.

Ukážeme aj to (tabuľka 2), že študijná neúspešnosť vo forme opakovania študijného roku, nie je iba doménou prvákov, či druhákov.

Ak sa hovorí o študijnej neúspešnosti vysokoškolských študentov je dobre uvedomovať si, že nie je iba ich produktom. Že má na nej podiel aj kvalita a osobnostné vlastnosti vysokoškolských učiteľov i materiálne a finančné podmienky práce vysokých škôl. O tom sa ľahko možno presvedčiť z publikovaných vnútorných hodnotení fakúlt, na ktorých sa zúčastňujú aj študenti.

1.2 Koho budeme považovať za neúspešného študenta

Za neúspešného budeme v tejto práci považovať študenta, ktorý nesplnil požiadavky dané študijným programom, na ktorý sa zapísal, za podmienok v tomto programe vymedzených.

Určite nemenej zaujímavé i prospešné by bolo sledovať faktory vedúce k študijnej *úspešnosti* začínajúcich, nielen začínajúcich, vysokoškolských študentov. Ale získať o tomto jave relevantné a využiteľné údaje, nepovažujeme za reálne.

1.3 Využitie výsledkov, odberatelia

Predpokladáme, že túto prácu, úvahy a námety v nej obsiahnuté, budú môcť využiť:

(a) *Vysoké školy/fakulty* (nielen technického zamerania) na zvyšovanie efektívnosti riadiacej a pedagogickej práce, pri úprave študijných programov a tvorbe nových programov, pri zefektívňovaní a manažmente štúdia, pri úprave študijných podmienok, pre činnosť informačných a poradenských centier. Práca pre ne ponúka aj dotazník a skúsenosti pre prípadné vlastné šetrenia.

(b) *Štátna školská správa* ako jeden z podkladov na aktualizáciu dlhodobého plánu rozvoja vysokého školstva, na spresňovanie metodiky rozdeľovania verejných finančných prostriedkov a určovanie priorit vzťahujúcich sa na rozvojové programy.

(c) *Stredné školy a ich zriaďovatelia* pri zlepšovaní nadväznosti stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania.

Odberatelia - Ministerstvo školstva (odbor vysokoškolského vzdelávania a sekcia regionálneho vzdelávania), reprezentácie vysokých škôl, vysoké školy, publikačná činnosť.

2. POHĽADY DO ŠTATISTÍK, DOTAZNÍKOVÉ ŠETRENIE

2.1 Úbytok počtu študentov pri prechode z 1. do 2. ročníka, 2.2 Študenti opakujúci ročník, 3.1 Podnety a cieľ šetrenia, 3.2 Metodika šetrenia a problémy s jej uplatnením, 3.3 Kvantitatívny prehľad o odpovediach na položky dotazníka.

V častiach 2.1 a 2.2, využívajúc školské štatistické ročenky, ukážeme:

(1) ako sa v rokoch 2001 až 2005 menil (klesal) počet študentov zapísaných v akademickom roku n do 1. ročníka a v roku $n+1$ do 2. ročníka,

(2) akú časť študentov, zapísaných v jednotlivých ročníkoch, tvorili v akademickom roku 2004/05 študenti, ktorí tento ročník opakujú.

2.1 Úbytok počtu študentov pri prechode z 1. do 2. ročníka

Tabuľka 1 dokumentuje, ako v akademických rokoch 2001/02 až 2004/05 klesol počet študentov na jednotlivých vysokých školách a ich fakultách pri postupe z 1. do 2. ročníka

Pri prezeraní tabuľky 1 a hodnotení údajov v nej, sa treba zrieknuť unáhlených záverov, akéhokoľvek mechanického porovnávania číselných údajov za jednotlivé školy/fakulty, pretože tie v značnej miere odrážajú špecifické podmienky, v ktorých školy/fakulty pracujú (napríklad záujem absolventov stredných škôl o príslušné študijné programy a ich rôznu pripravenosť na obsah a štýl vysokoškolského štúdia, náročnosť študijných programov, pedagogickú kvalitu vysokoškolských učiteľov, fungovanie poradenstva pred vstupom na vysokú školu i v začiatkoch štúdia). Odlišnosť číselných údajov o určitej škole/fakulte/študijnom programe, od údajov o iných školách/fakultách/študijných programoch, nech je podnetom na rozmýšľanie o tom, čím je táto rozdielnosť spôsobená, či je prednosťou alebo nedostatkom.

Pri uvažovaní sa netreba vyhýbať hľadaniu odpovede na kardinálnu otázku – komu (občanovi, spoločnosti, vysokej škole?) a čomu prospieva „preosievanie“ študentov v 1. ročníku na niektorých fakultách. Teda odpovede na ono známe qui prodest?

Poznámky a vysvetlivky k tabuľke 1

1.V stĺpci A sú verejné vysoké školy a ich fakulty s výnimkou umeleckých a konfesných. Neuvádzajú sa ani fakulty, ktoré vznikli v priebehu sledovaného obdobia.

2.Údaje v stĺpcoch B až I zahŕňajú študentov denného bakalárskeho a magisterského štúdia so slovenskou štátnou príslušnosťou.

3.V riadku SLOVENSKO sú zahrnutí všetci študenti so slovenským štátnym občianstvom na *všetkých* verejných vysokých školách (fakultách). Súhrnné údaje za vysokú školu sú údaje *len* za vymenované fakulty.

Tabuľka 1
Úbytok počtu študentov pri prechode z 1. do 2. ročníka

Škola / fakulta	Rozdiel v počte študentov zapisaných v 1. ročníku			Percentuálne vyjadrenie úbytku študentov pri prechode z 1. do 2. ročníka v akad. rokoch			Súčet úbytkov zo stĺpcov B až D	Úbytok v stĺpci H v %
	2001/02	2002/03	2003/04	2001/02 a 2002/03	2001/02 a 2002/03	2003/04 a 2004/05		
	a v 2. ročníku							
	2002/03	2003/04	2004/05					
A	B	C	D	E	F	G	H	I
SLOVENSKO	6 227	7 168	6 501	24,3	25,3	25,7	19 896	25,1
UMB, B. Bystrica	81	145	151	5,5	9,3	10,2	377	8,4
ekonomická	-7	4	5	-3,0	1,8	2,1	2	0,3
filologická	13	15	17	13,7	13,6	11,4	45	12,7
financií	4	9	15	3,4	7,6	11,8	28	7,7
humanitných vied	28	32	43	8,9	10,1	15,8	103	11,4
pedagogická	11	5	39	4,8	2,0	15,2	55	7,5
politických vied a medzinár. vzťahov	1	2	11	1,1	2,2	12,2	14	5,1
právnická	-3	15	4	-3,2	9,3	3,3	16	4,2
prírodných vied	34	63	17	11,6	21,6	7,5	114	14,0
UK, Bratislava	599	944	780	16,0	21,7	19,6	2 323	19,3
farmaceutická	14	17	25	6,9	8,9	11,6	56	9,2
filozofická	64	84	114	10,8	13,6	18,5	262	14,4
lekárska	-15	58	12	-4,4	11,6	2,7	55	4,3
lekárska, Jesseniova	-7	103	-9	-5,8	24,9	-4,8	87	12,1
manažmentu	10	82	60	5,3	28,1	23,4	152	20,6
matematiky, fyziky a informatiky	221	218	142	43,3	44,5	39,1	581	42,6
pedagogická	100	79	76	17,0	14,8	14,0	255	15,3
prírodovedecká	195	257	268	29,5	38,6	37,1	720	35,1
právnická	-5	-4	16	-1,3	-1,1	4,6	7	0,6
sociálnych a ekonomických vied	0	23	17	0,0	24,5	21,3	40	23,0
telesnej výchovy a športu	22	27	59	13,9	15,3	30,1	108	20,3
UPJŠ, Košice	135	246	481	14,8	20,3	34,7	862	24,6
lekárska	14	35	94	5,8	9,4	23,5	143	14,1
právnická	4	12	27	1,9	6,1	12,1	43	6,8
prírodovedecká	86	167	297	26,0	35,0	51,5	550	39,7
verejnej správy	31	32	63	23,5	19,6	34,1	126	26,3
UKF, Nitra	308	242	385	23,8	17,5	26,3	935	22,5
filozofická	104	132	151	19,9	18,7	22,6	387	20,4
pedagogická	161	72	97	38,1	19,6	23,0	330	27,2
prírodných vied	43	38	137	12,3	12,2	36,2	218	21,0
PU, Prešov	129	289	591	10,7	19,5	39,8	1 009	24,2
filozofická	44	66	165	8,4	10,9	29,6	275	16,3
humanitných a prírodných vied	75	195	377	15,9	29,2	50,7	647	34,4
pedagogická	10	28	49	4,7	13,3	26,5	87	14,3
KU, Ružomberok	14	28	88	8,2	7,3	12,8	130	10,5
filozofická	10	17	52	10,6	7,7	15,9	79	12,3
pedagogická	4	11	36	5,2	6,7	10,1	51	8,5
UCM, Trnava	92	110	105	16,8	17,6	18,8	307	17,7
filozofická	53	66	51	18,4	17,8	16,3	170	17,5
masmediálnej komunikácie	-3	21	94	-2,6	14,1	42,3	112	23,1
prírodných vied	42	34	34	28,8	32,7	34,0	110	31,4
TU, Trnava	23	55	59	4,1	9,9	10,7	137	8,2
filozofická	1	17	22	0,6	8,4	10,3	40	6,8
pedagogická	30	39	30	17,3	19,3	16,6	99	17,8
právnická	-4	-2	2	-4,0	-2,3	1,9	-4	-1,4
zdravotníctva a sociálnej práce	-4	1	5	-3,7	1,5	8,9	2	0,9

pokračovanie tabuľky 1

A	B	C	D	E	F	G	H	I
STU, Bratislava	2 259	2 030	1 345	48,2	44,5	42,6	5 634	45,4
architektúry	21	31	7	11,3	14,1	4,3	59	10,4
elektrotechniky a informatiky	524	609	471	50,0	53,9	60,2	1 604	54,2
chemickej a potravinárskej tech	508	296	160	64,4	49,9	51,4	964	56,9
materiálovotechnologická	360	419	296	39,5	40,5	37,8	1 075	39,4
stavebná	345	269	142	36,1	29,2	22,4	756	30,1
strojnica	501	406	269	63,1	61,2	55,5	1 176	60,6
TU, Košice	1 503	1 210	1 098	45,5	35,9	37,6	3 811	39,7
baníctva, ekológie, riadenia, geotech.	122	46	110	26,8	8,9	21,0	278	18,6
elektrotechniky a informatiky	332	256	285	47,2	37,6	49,2	873	44,5
ekonomická	8	12	19	5,8	8,6	11,9	39	8,9
hutnícka	158	156	181	50,2	47,6	57,1	495	51,6
stavebná	255	321	240	56,4	64,3	60,6	816	60,6
strojnica	518	350	218	52,7	37,0	28,6	1 086	40,3
výrobných technológií	110	69	45	42,8	26,8	24,3	224	32,0
TUAD, Trenčín	164	113	125	28,7	18,7	20,6	402	22,5
mechatroniky	58	34	38	43,6	22,2	26,6	130	30,3
priemyselných technológií	25	-12	19	16,8	-8,4	20,4	32	8,3
sociálno-ekonomických vzťahov	33	9	14	17,8	6,0	5,7	56	9,6
špeciálnej techniky	48	82	54	45,7	52,2	42,5	184	47,3
TU, Zvolen	279	180	230	31,6	21,1	31,0	689	27,8
ekológie a environmentalistiky	67	26	51	41,6	17,6	40,5	144	33,1
environmentálnej a výrobnéj techniky	21	18	24	16,4	12,2	16,2	63	14,9
drevárska	157	112	103	40,8	31,7	33,9	372	35,7
lesnícka	34	24	52	16,2	11,8	31,7	110	19,1
ŽU, Žilina	657	738	504	29,1	30,1	28,3	1 899	29,3
elektrotechnická	181	238	141	41,8	45,2	42,6	560	43,4
riadenia a informatiky	193	133	48	43,5	29,8	17,8	374	32,3
prev a ekonom. dopravy a spojov	153	103	145	30,8	20,9	28,7	401	26,8
prírodných vied	17	73	40	16,5	34,3	23,3	130	26,6
stavebná	108	149	41	34,3	42,5	18,1	298	33,4
strojnica	5	42	89	1,1	10,0	32,2	136	11,7
SPU, Nitra	73	110	168	7,6	10,9	23,0	351	13,0
ekonomiky a manažmentu	-2	18	63	-0,5	4,2	21,5	79	7,0
mechanizačná	23	26	44	9,0	10,2	21,0	93	12,9
záhradníctva a krajinného inžinier.	52	66	61	17,8	20,7	27,0	179	21,4
UVL, Košiciach	52	39	34	28,0	19,2	22,8	125	23,2
veterinárskeho lekárstva	52	39	34	28,0	19,2	22,8	125	23,2
EU, Bratislava	117	268	410	7,0	13,7	21,3	795	14,3
hospodárskej informatiky	50	102	125	14,2	24,3	33,9	277	24,3
medzinárodných vzťahov	2	-10	10	2,7	-9,6	7,9	2	0,7
národohospodárska	-21	-1	45	-5,9	-0,3	11,7	23	2,1
obchodná	32	51	44	8,6	10,6	10,3	127	9,9
podnikového manažmentu	75	113	174	20,6	27,4	39,5	362	29,8
podnikovohospodárska	-21	13	12	-13,2	7,3	6,7	4	0,8

Znamienko mínus pred číselným údajom znamená, že v 2. ročníku bolo zapísaných viac študentov ako v príslušnom 1. ročníku. (Predpokladáme, že tento nárast spôsobili predovšetkým študenti, ktorí nepostúpili z 2. do 3. ročníka.) To potom vplyva na sumárne výsledky v stĺpcoch H a I (zlepšuje ich).

Ak urobíme výpis z tabuľky 1, vidíme, že školy/fakulty s najmenším, resp. najväčším úbytkom študentov pri prechode z 1. do 2. ročníka sú:

Úbytok	Škola	Fakulta
Menej ako 5 %	x	UMB Banská Bystrica: ekonomická, právnická UK Bratislava: lekárska, právnická TU Trnava: právnická, zdravotnícka a soc. práce EU Bratislava: medzinárodných vzťahov, národohospodárska, podnikovohospodárska
35 % až 50 %	STU Bratislava TU Košice	UK Bratislava: matematiky, fyziky a informatiky UPJŠ Košice: prírodovedecká STU Bratislava: materiálovotechnologická, strojnica TU Košice: elektrotechniky a informatiky, strojnica TUAD Trenčín: špeciálnej techniky TU Zvolen: drevárska ŽU Žilina: elektrotechnická
Viac ako 50 %	x	STU Bratislava: elektrotechniky a informatiky, chemickej a potravinárskej technológie, strojnica TU Košice: hutnícka, stavebná

Predpokladáme, že obidve krajnosti sú pre príslušné akademické orgány, ale aj pre štátnu správu, hodné nielen na zamyslenie sa.

Za povšimnutie vo výpise z tabuľky 1 stojí napríklad to, že medzi fakultami s neúspešnosťou vyššou ako 35 % sú téměř výlučne fakulty ponúkajúce technické študijné programy. Vieme, že tento stav je „tradičný“. Alebo, že medzi fakultami s menším ako 5 % úbytkom sú tri právnické fakulty.

2.2 Študenti opakujúci ročník

Prirodzene, že neúspešnosť vysokoškolského štúdia sa neobmedzuje len na jeho začiatok, na 1. ročník. V ročných štatistických výkazoch vysokých škôl však nie sú údaje, na základe ktorých by sa dal (aj pri značnej dávke tolerancie k exaktnosti) prezentovať úbytok študentov pri prechode medzi vyššími ročníkmi.

Ale predpokladáme, že v súvislosti s neúspešnosťou štúdia poskytujú štatistické ročenky, separáty o vysokých školách, iný druh údajov na ktoré chceme upozorniť. Sú to údaje o počte študentov opakujúcich niektorý ročník štúdia. Pravdaže, dôvodom na opakovanie ročníka nemusí byť iba neprospech. Iste časť týchto študentov opakuje napríklad pre chorobu, materstvo, štúdium v zahraničí. Ale nebude to časť významná a neprejavovala by sa iba na niektorých vysokých školách/fakultách.

Aj pre prezeraní tabuľky 2 a hodnotení údajov v nej sa treba zrieknuť unáhlených záverov, akéhokoľvek mechanického porovnávania číselných údajov za jednotlivé školy/fakulty, pretože tie v značnej miere odrážajú špecifickú študijných programov, napríklad rozloženie náročnosti „rozhodujúcich skúšok do ročníkov. Aj tu platí, že odlišnosť číselných údajov o určitej škole/fakulte/študijnom programe, od údajov o iných školách/fakultách/študijných programoch, má byť podnetom na rozmyšľanie o tom, čím je táto rozdielnosť spôsobená, či je prednosťou alebo nedostatkom.

Pri uvažovaní sa netreba vyhýbať hľadaniu odpovede na otázku kardinálnu komu (občanovi, spoločnosti, vysokej škole?) a čomu prospieva „preosievanie“ študentov v 2. až 4. ročníku. na niektorých fakultách. Aj tu by bolo treba otvorene a jednoznačne odpovedať na otázku – komu to prináša úžitok?

Poznámky a vysvetlivky k tabuľke 2

1. V stĺpci A sú verejné vysoké školy a ich fakulty s výnimkou umeleckých a konfesných. Neuvádzajú sa ani fakulty, ktoré vznikli po 1. septembri 2002.
2. Údaje v stĺpcoch B až J zahŕňajú študentov denného bakalárskeho a magisterského štúdia so slovenskou štátnou príslušnosťou.
3. V riadku SLOVENSKO sú zahrnutí všetci študenti so slovenským štátnym občianstvom na *všetkých* verejných vysokých školách (fakultách). Súhrnné údaje za vysokú školu sú údaje *len* za vymenované fakulty.

Tabuľka 2
Študenti opakujúci ročník, akademický rok 2004/05

Škola/fakulta	Študentov		Podiel opakujúcich na všetkých [%]	Podiel jednotlivých ročníkov na počte opakujúcich študentov [%]					
	všetkých	opakujúcich		1.	2.	3.	4.	5.	6.
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
SLOVENSKO	106 194	4 425	4,2	33	23	21	11	11	1
UMB, B. Bystrica	3 868	27	0,7	15	7	37	30	11	0
filologická	498	3	0,6	0	0	0	67	33	0
humanitných vied	1 186	7	0,6	0	0	0	71	29	0
politických vied a medzinár. vzťahov	452	11	2,4	0	0	91	9	0	0
právnická	585	2	0,3	0	100	0	0	0	0
prírodných vied	1 147	4	0,3	100	0	0	0	0	0
UK, Bratislava	14 942	549	3,7	23	21	12	18	22	3
farmaceutická	1 000	22	2,2	5	27	14	27	27	0
filozofická	2 807	38	1,4	21	18	11	45	5	0
lekárska	2 155	153	7,1	37	46	2	2	10	3
lekárska, Jesseniova	1 021	27	2,6	19	4	4	7	19	48
manažmentu	1 017	42	4,1	38	12	12	21	17	0
matematiky, fyziky a informatiky	1 624	34	2,1	18	15	26	12	29	0
pedagogická	2 309	58	2,5	34	17	26	16	7	0
právnická	1 879	105	5,6	2	3	15	12	68	0
sociálnych a ekonomických vied	293	4	1,4	0	100	0	0	0	0
telesnej výchovy a športu	837	66	7,9	21	9	14	55	2	0
UPJŠ, Košice	4 866	252	5,2	60	28	8	2	2	0
lekárska	1 713	143	8,3	62	38	1	0	0	0
právnická	977	31	3,2	3	52	10	19	16	0
prírodovedecká	1 586	60	3,8	72	0	28	0	0	0
verejnej správy	590	18	3,1	100	0	0	0	0	0
UKF, Nitra	5 050	155	3,1	30	6	30	3	32	0
filozofická	2 483	72	2,9	21	0	31	0	49	0
pedagogická	1 324	39	2,9	54	8	0	8	31	0
prírodných vied	1 243	44	3,5	23	14	57	2	5	0
PU, Prešov	4 645	230	5,0	49	18	20	9	4	0
filozofická	2 108	64	3,0	42	8	31	14	5	0
humanitných a prírodných vied	1 740	123	7,1	63	18	8	10	2	0
pedagogická	797	43	5,4	21	33	35	0	12	0
KU, Ružomberok	2 520	14	0,6	93	0	7	0	0	0
filozofická	934	13	1,4	100	0	0	0	0	0
pedagogická	1 586	1	0,1	0	0	100	0	0	0
UCM, Trnava	2 605	14	0,5	36	36	14	0	14	0
filozofická	1 452	16	1,1	69	13	0	13	6	0
masmediálnej komunikácie	747	21	2,8	48	14	10	24	5	0
prírodných vied	406	12	3,0	8	42	42	8	0	0
TU, Trnava	1 947	4	0,6	50	25	25	0	0	0
filozofická	902	8	0,9	0	0	50	50	0	0
právnická	682	1	0,1	100	0	0	0	0	0
zdravotníctva a sociálnej práce	363	3	0,8	33	33	33	0	0	0

pokračovanie tabuľky 2

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
STU, Bratislava	12 887	704	5,5	4	20	56	11	9	0
architektúry	1 167	34	2,9	0	3	12	74	3	9
elektrotechniky a informatiky	2 557	2	0,1	100	0	0	0	0	0
chemickej a potravinárskej tech	1 282	125	9,8	3	58	38	0	0	0
materiálovotechnologická	2 839	31	1,1	61	6	26	6	0	0
stavebná	3 310	405	12,2	1	9	77	0	13	0
strojnica	1 732	107	6,2	0	28	19	47	7	0
TU, Košice	10 039	483	4,8	24	43	13	12	8	0
baníctva, ekológie, riadenia, geotech.	1 715	39	2,3	56	26	10	8	0	0
elektrotechniky a informatiky	2 057	77	3,7	51	17	14	8	10	0
ekonomická	701	25	3,6	36	12	20	16	16	0
hutnícka	803	30	3,7	17	73	7	0	3	0
stavebná	1 178	78	6,6	33	15	5	28	18	0
strojnica	2 804	221	7,9	4	65	16	10	5	0
výrobných technológií	781	13	1,7	62	38	0	0	0	0
TUAD, Trenčín	2 268	95	4,2	37	43	13	3	4	0
mechatroniky	695	11	1,6	9	27	55	9	0	0
priemyselných technológií	490	72	14,7	43	53	1	1	1	0
sociálno-ekonomických vzťahov	1 083	12	1,1	25	0	42	8	25	0
TU, Zvolen	3 020	161	5,3	57	16	17	9	2	0
ekológie a environmentalistiky	540	23	4,3	78	9	9	4	0	0
environmen. a výrobnéj techniky	555	2	0,4	100	0	0	0	0	0
drevárska	1 131	62	5,5	69	13	11	5	2	0
lesnícka	794	74	9,3	39	20	24	14	3	0
ZU, Žilina	7 390	561	7,6	45	33	11	6	5	0
elektrotechnická	1 388	24	1,7	8	8	50	21	13	0
riadenia a informatiky	1 322	184	13,9	43	33	10	7	8	0
prev a ekonomdopravy a spojov	1 991	111	5,6	69	17	3	9	2	0
prírodných vied	589	29	4,9	86	7	7	0	0	0
stavebná	828	95	11,5	48	31	7	4	9	0
strojnica	1 272	118	9,3	19	61	16	3	0	0
SPU, Nitra	3 807	178	4,7	52	15	15	10	7	0
ekonomiky a manažmentu	1 704	50	2,9	50	14	28	4	4	0
mechanizačná	1 046	50	4,8	32	24	16	12	16	0
záhradníctva a krajinného inžinier	1 057	78	7,4	67	10	6	13	4	0
UVL, Košiciach	786	57	7,3	35	33	16	12	4	0
veterinárskeho lekárstva	786	57	7,3	35	33	16	12	4	0
EU, Bratislava	8 711	594	6,8	29	13	12	20	25	0
hospodárskej informatiky	1 726	266	15,4	20	15	12	22	32	0
medzinárodných vzťahov	428	31	7,2	26	26	26	10	13	0
národohospodárska	2 001	55	2,7	20	16	11	15	38	0
obchodná	1 966	74	3,8	20	18	12	23	27	0
podnikového manažmentu	1 677	152	9,1	56	6	10	21	7	0
podnikovohospodárska	913	16	1,8	19	0	6	13	63	0

Elektrotechnická fakulta Žilinskej univerzity ak. rok 2003/04

Z tabuľky 2 si ľahko možno urobiť takýto výpis o študentoch denného štúdia opakujúcich na verejných vysokých školách ročník v akademickom roku 2004/05:

Podiel opakujúcich na všetkých	Škola	Fakulta
<3 %, 5 %>	UK Bratislava UKF Nitra PU Prešov TU Košice TUAD Trenčín SPU Nitra	UK Bratislava: manažmentu UPJŠ Košice: právnická, prírodovedecká, verejnej správy UKF Nitra: prírodných vied PU Prešov: filozofická TU Košice: elektrotechniky a informatiky, ekonomická, hutnícka TU Zvolen: ekológie a environmentalistiky, ŽU Žilina: prírodných vied SPU Nitra: mechanizačná EU Bratislava: obchodná
(5 %, 10 %>	UPJŠ Košice STU Bratislava TU Zvolen ŽU Žilina UVL Košice EU Bratislava	UK Bratislava: lekárska, právnická, telesnej výchovy a športu, UPJŠ Košice: lekárska PU Prešov: humanitných a prírodných vied, pedagogická STU Bratislava: chemickej a potravinárskej technológie, strojnica TU Košice: stavebná, strojnica TU Zvolen: drevárska, lesnícka ŽU Žilina: prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, stavebná , strojnica SPU Nitra: záhradníctva a krajinného inžinierstva UVL Košice: veterinárskeho lekárstva EU Bratislava: medzinárodných vzťahov, podnikového manažmentu
Viac ako 10 %	x	STU Bratislava: stavebná [12,2 %] ŽU Žilina: riadenia a informatiky [13,9 %], stavebná [11,5 %] EU Bratislava: hospodárskej informatiky [15,4 %]

Súhrnný údaj za Slovensko (pozri tabuľku 2) je 4 425 študentov opakujúcich ročník. To je 4,2 % zo všetkých študentov zapísaných na verejné vysoké školy. Približne 43 % študentov opakujúcich ročník tvorili študenti 3. až 5. ročníka!

Na porovnanie s údajom o súhrnnej počte študentov (4 425) opakujúcich ročník - UPJŠ v Košiciach mala v akademickom roku 2004/05 na dennom štúdiu zapísaných 4 866 študentov. Štyri univerzity: TU Zvolen, AMU v Banskej Bystrici, a bratislavské VŠMU a VŠVU, spolu 4 696 študentov. Alebo na EU v Bratislave opakovalo ročník 594 študentov, pritom všetkých študentov zapísaných na bratislavskej VŠVU bolo 525.

Hľadanie príčin, prečo študenti na jednotlivých fakultách ročník opakujú, ponechávame na akademické orgány fakúlt/vysokých škôl. Ale súdime, že to stojí za pozornosť aj orgánov štátnej správy aj Akreditačnej komisie.

DOTAZNÍKOVÉ ŠETRENIE

2.3 Podnety a cieľ šetrenia

Podnetom na vykonanie šetrenia bolo negatívne hodnotenie (najmä pre spoločnosť, ale nezriedka aj pre jednotlivca) všeobecne a dlhodobo známeho faktu - značný úbytok študentov počas prvého roku vysokoškolského štúdia. Za uplynulé tri akademické roky tento fakt dokumentuje *tabuľka 1* v predchádzajúcej časti. Je známe, že pre rôzne príčiny, stojace spravidla mimo dosahu vysokých škôl, sa študijný neprospech v začiatkoch štúdia prejavuje predovšetkým na fakultách, ktoré ponúkajú technické študijné programy.

Za *základný cieľ* terénneho výskumu sme si určili: (a) na vybraných fakultách zistiť, a potom v možnej miere zovšeobecniť príčiny, súvislosti a dôsledky študijnej neúspešnosti študentov 1. ročníka, a na základe týchto zistení (b) dať vysokým školám a štátnej školskej správe podnety na zmenu nepriaznivého stavu. Okrem toho sme si predsavzali (c) zoznámiť s výsledkami práce zriaďovateľov stredných škôl, pretože úspešnosť/neúspešnosť vysokoškolského štúdia, predovšetkým v jeho začiatkoch, je

výrazne ovplyvnená výsledkami práce stredných škôl a (d) ponúknuť dotazník použitý v terénnom šetrení vysokým školám, aby ho mohli používať, ak budú mať záujem, po úpravách na vlastné špeciálne podmienky, resp. ciele skúmania na svoje vlastné zisťovania.

2.4 Metodika šetrenia a problémy s jej uplatnením

Prostriedok na získanie údajov – neštandardizovaný dotazník s uzavretými a voľnými položkami. Výsledky dotazníkového šetrenia doplniť riadenými rozhovormi sa študentmi, učiteľmi, pracovníkmi na študijných oddeleniach.

Spracovanie výsledkov dotazníkového šetrenia - programom Software Package Statistical Solution s použitím obvyklých testovacích postupov (dva stupne triedenia, kontingenčný koeficient).

Vzorka - Pre (a) veľkú rozdielnosť predpokladov a nárokov na úspešné vysokoškolské štúdium na rôznych vysokých školách/fakultách, (b) preukazne najväčší úbytok (relatívne k počtu novozapísaných) študentov 1. ročníka na technických fakultách, (c) ohraničenú riešiteľskú kapacitu, (d) v snahe zabezpečiť primerane reprezentatívnosť šetrenia, sme sa rozhodli vykonať ho na vzorke fakúlt technického zamerania ponúkajúcich približne rovnaké študijné programy sme vybrali:

- Slovenskú technickú univerzitu v Bratislave - fakultu elektrotechniky a informatiky, materiálovo-technologickú (Trnava), stavebnú a strojnícku,
- Technickú univerzitu v Košiciach - fakultu elektrotechniky a informatiky, stavebnú a strojnícku,
- Žilinskú univerzitu - fakultu elektrotechnickú, stavebnú a strojnícku.

Početnosť vzorky - 160 až 180 dotazníkov, aspoň 20 rozhovorov. Rozdelenie dotazníkov na fakulty podľa pomerného počtu študentov 1. ročníka na zúčastnených fakultách.

Organizácia – oboznámenie „študijných“ prodekanov, distribúcia a zber dotazníkov od respondentov alebo prostredníctvom študijných oddelení fakúlt v období február až september 2005. Čo najviac využiť elektronickú poštu.

Vhodnými respondentmi pre naše dotazníkové šetrenie boli študenti zapísaní do 1. ročníka, ktorí neabsolvovali celý ročník štúdia a študenti, ktorí nepokračovali štúdiom v 2. ročníku. Aj pri ústretovosti akademických funkcionárov fakúlt a snahe pracovníkov študijných oddelení nadviazať alebo pomôcť nadviazať s nimi po zimnom, resp. letnom semestri kontakt, z vyše 200 oslovených sa nám alebo študijným oddeleniam podarilo získať len 69 odpovedí. Príčinou bola malá ochota po odchode zo školy skýmkoľvek „úradne“ komunikovať o príčinách svojho neúspechu, či nezájmu v štúdiu pokračovať. Mnohí zo študentov, ktorí boli našimi potenciálnymi respondentmi, neprišli na študijné oddelenia ani na „zadministrovanie“ svojho odchodu zo školy.

A tak, žiaľ, počet respondentov, ktorí v dotazníkovom šetrení odpovedali a ich skladba (napríklad zastúpenie a rôznosť fakúlt, rôznosť druhu stredných škôl, z ktorých prišli študovať), nedáva možnosť získané poznatky šetrenia exaktne zovšeobecniť. Výpovednú hodnotu našich tvrdení podporujú vyše štyri desiatky riadených rozhovorov so študentmi, učiteľmi a pracovníkmi študijných oddelení na fakultách, využitie literárnych a štatistických prameňov.

2.5 Kvantitatívny prehľad o odpovediach na položky dotazníka

V dotazníkovom šetrení sa nám v období marec až september 2005 vrátilo 69 dotazníkov z vyše 200 distribuovaných. Z nich sme 12 vyradili, pretože v druhej a tretej časti dotazníka obsahovali menej ako šesť použiteľných odpovedí (boli v nich nezodpovedané otázky alebo mnohonásobné odpovede napríklad v položkách 2.8, 3.6 a/alebo 3.8).

Spracované boli dotazníky od 57 respondentov.

1. Charakteristika respondentov

1.4 Štúdium bakalárske 33 %, inžinierske 67 %.

1.5 Mužov 79 %, žien 21 %.

1.6 Trvalé bydlisko v sídle školy 18 %, mimo sídla školy 82 %.

1.7 Bývanie: v sídle školy u rodičov 18 %, v internáte 68 %, v podnájme 11 %, dochádza do sídla školy 4 %.

2. Prechod zo strednej školy na univerzitu

2.1 Typ strednej školy, ktorú respondent navštevoval: gymnázium 58 %, stredná odborná škola 33 %, stredné odborné učilište 9 %.

2.2 Na univerzite začal študovať bezprostredne po maturite 84 %.

2.3 Čo spôsobilo, že respondent začiatok vysokoškolského štúdia odložil: neprijatie na štúdium (neuspel v prijímacom pokračovaní) 16 %.

2.4 Fakulta, na ktorej respondent študoval, bola z hľadiska voľby smeru jeho štúdia:

A: tá, na ktorej si najviac želal študovať (voľba „na prvom mieste“) 67 %.

B: tá, ktorá bola náhradným riešením, ale celkom prijateľným 18 %.

C: tá, o ktorej sa dá povedať, že bola „výhodiskom z núdze“ 16 %.

2.5 Svoje stredoškolské študijné výsledky, z vyučovacích predmetov, na ktoré vo vysokoškolskom štúdiu respondent nadviazal, hodnotil ako: veľmi dobré 65 %, dobré 19 %, priznal študijné ťažkosti 11 %.

2.7 Čo mala stredná škola podľa respondenta robiť inak, aby ho pripravila na vysokoškolské štúdium lepšie:

A: dať viac vedomostí 49 %.

B: pripraviť na iný spôsob štúdia 21 %.

C: dať viac informácií o obsahu a náročnosti štúdia, ktoré si vybral 16 %.

D: stredná škola na vysokoškolské štúdium pripravovala dobre 14 %.

2.8 Čo malo na respondenta najväčší vplyv pri rozhodovaní uchádzať sa o vysokoškolské štúdium: (možnosť označiť dve odpovede)

A: snaha získať vyššiu kvalifikáciu a zvýšiť si tým predpoklady na úspešnú profesijnú kariéru 74 %.

B: záujem rozšíriť si vzdelanie v oblasti, ktorá ho zaujíma; rozvíjať svoj talent 51 %.

C: lákal ho študentský život, oddialenie vstupu do zamestnania 32 %.

D: želanie rodičov 2 %.

E: iné dôvody 7 %.

2.9 Čo bolo pre respondenta pri výbere technického zamerania vysokoškolského štúdia rozhodujúce? (možnosť označiť tri odpovede)

A: záujem o vybraný odbor štúdia, rozvíjať svoje schopnosti a záujmy 79 %.

B: zhodnotenie šancí na prijatie a úspešné štúdium 51 %.

C: zaujímavosť budúceho zamestnania 53 %.

D: finančné ohodnotenie budúceho zamestnania 58 %.

E: rady rodičov 21 %.

F: iné 11 %.

2.10 Na vysokoškolské štúdium bol respondent prijatý: na základe prijímacích skúšok 23 %, bez prijímacích skúšok 75 %.

3. Vysokoškolské štúdium

3.1 Respondent študoval (bol zapísaný)

A: na jednej fakulte 100, B: súbežne na dvoch alebo viacerých fakultách 0.

3.2 Na fakulte, na ktorej študoval bol v 1. ročníku zapísaný:

prvý raz 88 %, už bol zapísaný predtým 9 %.

3.3 V minulosti už ukončil štúdium na inej fakulte - nie 91 %, áno 5 %.

3.5 Štúdium ktorých predmetov robilo respondentom problémy (údaje v %):

		problémy			
		žiadne	ľahko zvládnuteľné	ťažko zvládnuteľné	nezvládnuteľné
A	Matematika	9	28	21	49
B	Fyzika	32	33	9	12
C	Odborné predmety	51	21	14	0

3.6 Ak robilo respondentovi štúdium problémy, myslí si, že na príčine boli (možnosť označiť tri odpovede):

- A: nedostatočná vedomostná pripravenosť pri vstupe na univerzitu 42 %.
- B: nepripravenosť na spôsob vysokoškolského štúdia 21 %.
- C: dlhší časový odstup od maturity 7 %.
- D: neschopnosť zvládnuť učivo podľa nárokov skúšajúcich 35 %.
- E: málo zrozumiteľné prednášky 26 %.
- F: nedostatočného študijné nasadenie počas semestra 37 %.
- G: málo príležitostí na konzultácie s učiteľmi 33 %.
- H: nevhodne zvolené študijné zameranie 21 %.
- I: nevyhovujúce ubytovanie, resp. cestovanie do sídla školy 21 %.
- J: nedostatočný prístup k výpočtovej technike 14 %.
- K: malá dostupnosť odporúčanej literatúry 21 %.
- L: nedostatok termínov na získanie klasifikovaného zápočtu, resp. vykonanie skúšky? 7 %.
- M: štúdium (jeho obsah, náročnosť požiadaviek), mi nerobilo ťažkosti 2 %.

3.7 Čomu pripisovali respondenti neúspech na skúškach (údaje v %):

		najmä	čiastočne	nie
A	nedostatočným vedomostiam	53	25	14
B	neobjektívnemu hodnoteniu skúšajúceho	9	21	53
C	spôsobu skúšania	18	26	47
D	nezvládnutej psychickej záťaži	21	21	44
E	málo času na štúdium počas semestra	4	19	0

3.8 Ako hlavné dôvody na ukončenie/prerušenie štúdia respondenti uvádzali (možnosť označiť najviac dve odpovede):

- A: náročnosť štúdia 32 %.
- B: neprospech 75 %.
- C: príležitosť výhodné sa zamestnať 9 %.
- D: nedostatok financií 25 %.
- E: štúdium v zahraničí 0
- F: zdravotné problémy 4 %.
- G: časovo nezvládnuteľné štúdium, pretože si súčasne musím zarábať 30.
- H: nemám vyhovujúce ubytovanie 28 %.
- I: iné 11 %.

3.9 Vo vzťahu k svojmu vysokoškolskému vzdelávaniu respondenti predpokladali, že:

- A: o vysokoškolské štúdium sa už viac pokúšať nebudú 70.
- B: znovu sa prihlásia na štúdium toho istého odboru na fakulte, na ktorej študovali 21 %.
- C: prihlásia sa na štúdium na fakulte na ktorej študovali, ale na iný študijný odbor 0.
- D: prihlásia sa na štúdium odboru, ktorý študovali, ale na inej univerzite 2 %
- E: prihlásia sa na štúdium na inej fakulte a navyše na iný študijný odbor 7 %.

3.10 Finančné výdavky spojené s vysokoškolským štúdiom boli pre rodiny respondentov:

- A: veľkou záťažou 32 %.
- B: únosné 33 %.
- C: neznamenali zreteľnú záťaž 23 %.
- D: hradil som si ich sám 7 %.

3.11 Aby mal respondent na štúdium dostatok finančných prostriedkov musel si privyrábať?

Áno 33 %, nie 44 %.

3.12 Na otázku, či fakulta/univerzita respondentov poskytuje pre študentov informačné a poradenské služby (informácie a poradenstvo študijné, psychologické, či sociologické), respondenti odpovedali:

Áno 18 %, nie 0, neviem 79 %.

Z desiatich, ktorí odpovedali áno, 6 - [60] tvrdilo, že takéto služby využilo, štyria z nich pri riešení problémov súvisiacich s kreditným štúdiom, dvaja v súvislosti s eliminovaním psychickej záťaže pred a pri skúške.

3.15 Začínajúcim vysokoškolákom sa treba prispôbiť nielen na zmenené pracovné požiadavky a podmienky, ale prevažnej časti aj na nové životné a sociálne podmienky. V čom sa bolo treba prispôbiť respondentom? (údaje v %)

	áno	nie	čiastočne
A zvýšené nároky na samostatnosť v konaní a zodpovednosť za svoje konanie	70	0	14
B zmenené nároky na štúdium, spôsob prezentácie obsahu vzdelávania	53	9	28
C zmenený spôsob i frekvencia zisťovania študijných výsledkov	47	0	33
D nový študijný kolektív	9	0	4
E zvýšené finančné náklady spojené so štúdiom	35	35	21
F nevyhnutnosť „privyrábať si“	21	0	56
G iný spôsob bývania a stravovania	14	0	32
H iné možnosti a podmienky využívania voľného času;	18	47	18
I cestovanie do sídla školy	4	86	0

3.16 Ako sa respondenti vyrovnávali so zmenami, ktoré boli uvedené v predchádzajúcej položke 3.15 (údaje v %):

	vyrovnal som sa		taký problém som nemal
	áno	nie	
A zvýšené nároky na samostatnosť v konaní a zodpovednosť za svoje konanie	61	0	16
B zmenené nároky na štúdium, spôsob prezentácie obsahu vzdelávania	46	30	18
C zmenený spôsob i frekvencia zisťovania študijných výsledkov	70	0	26
D nový študijný kolektív	4	0	93
E zvýšené finančné náklady spojené so štúdiom	61	25	12
F nevyhnutnosť „privyrábať si“	7	21	12
G iný spôsob bývania a stravovania	9	4	63
H iné možnosti a podmienky využívania voľného času;	18	5	68
I cestovanie do sídla školy	2	0	84

3. ČO ROZHODUJE O ŠTUDIJNEJ ÚSPEŠNOSTI/NEÚSPEŠNOSTI (V 1. ROČNÍKU) VYSOKOŠKOLSKÉHO ŠTÚDIA

3.1 Zloženie študentov zapisujúcich sa do 1. ročníka, 3.2 Motivácia študovať na vysokej škole, voľba fakulty, 3.3 Vedomostná pripravenosť na vysokoškolské štúdium, 3.4 Osobnostné vlastnosti študentov, 3.5 Rozdielny vo vzdelávacích procesoch, zisťovanie a hodnotenie vedomostí, 3.6 Financovanie štúdia, 3.7 Pedagogická erudícia a osobnostné vlastnosti učiteľov, 3.8 Prijímanie na vysokoškolské štúdium, 3.9 Informačné a poradenské služby, 3.10 Iné dôvody na pokračovanie alebo nepokračovanie v štúdiu.

Pod ukončenie vysokoškolského štúdia, už na jeho začiatku, sa nezvykne podpísať jediná príčina ani jediný zdroj viacerých príčin, kombinujú sa príčiny subjektívne s objektívnymi. V nasledujúcom texte sa budeme snažiť nájsť čo najviac takýchto príčin, aj ich pôvod a súvislosti. Čiastočne v tejto časti, ale najmä v nasledujúcej, budeme uvažovať aj o tom, ako tieto príčiny odstrániť, alebo aspoň ich oslabiť. Pripomínáme, že náš prednostný záujem sa týka denného štúdia technických študijných programov.

Pravdaže, s neúspešným štúdiom (predčasným odchodom z vysokoškolského štúdia) sa stretávame aj vo vyšších ročníkoch (pozri tabuľku 2). V porovnaní s 1. ročníkom tu však odchádza len veľmi malá časť študentov a ich neúspech spravidla súvisí s nezvládnutím „zlomovej“ skúšky. Zaradenie takejto skúšky na niektorých fakultách do 3. alebo dokonca 4. ročníka je nedobré pre študenta i verejné financie, ktoré sa do jeho nedokončeného štúdia investovali.

3.1 Zloženie študentov zapisujúcich sa do 1. ročníka

Na akademický rok 2004/05 sa na denné štúdium na verejných vysokých školách zapísalo 32 488 novoprijatých študentov, ženy z nich tvorili 49,82 %.

Ďalšie údaje o zložení novoprijatých študentov na denné štúdium na verejných vysokých školách súvisiace s našou problematikou sú v tabuľke 3.

Tabuľka 3

	Všetkých novoprijatých	Podiel na novoprijatých [%]	Podiel žien na novoprijatých [%]	Podiel na novoprijatých po absolvovaní			Podiel prichádzajúcich priamo po skončení		
				g	soš	sou	g	soš	sou
Slovensko v tom fakulty	32 488	x	50	52	41	7	86	84	75
univerzitné	14 869	46	70	62	32	5	86	79	69
technické	10 268	32	23	36	51	12	79	86	76
ekonomické	5 140	16	57	61	37	2	95	92	86

Termíny - *univerzitné, technické, ekonomické* - sú veľmi prehľadné a dnes už archaické termíny, ale v štatistických ročenkách školstva sa stále používajú.

Novoprijatí študenti, ktorí vykonali maturitnú skúšku v predchádzajúcich rokoch tvorili 15,4 % všetkých novoprijatých študentov, na technických fakultách približne 18 %.

3.2 Motivácia študovať na vysokej škole, voľba fakulty

Pohnútky a dôvody, pre ktoré sa rozhodne absolvent strednej školy uchádzať o vysokoškolské štúdium, sa stávajú dôležitým faktorom jeho vzťahu k štúdiu, môžu mu pomáhať prekonávať ťažkosti, alebo, na druhej strane, oslabovať jeho vôľu študovať úspešne.

Preto sme si pri hľadaní príčin študijnej neúspešnosti/úspešnosti študentov 1. ročníka všimli aj to, či fakulta, na ktorú sa študent zapísal, je tou, na ktorej študovať naozaj chcel, alebo či bola preňho iba východiskom z núdze, či náhradným riešením (napríklad po neprijatí na inú fakultu). V dotazníkovom šetrení [pozri položku 2.4] označilo fakultu, na ktorú sa zapísalo za takú, na ktorej si najviac želali študovať 67 % respondentov. 74 % respondentov uviedlo [pozri položku 2.8], že najväčší vplyv pri ich rozhodovaní sa, či sa uchádzať o vysokoškolské štúdium, bola snaha získať vyššiu kvalifikáciu a zvýšiť si tým predpoklady na úspešnú pracovnú kariéru. Až 79 % respondentov [pozri položku 2.8] mie-

nilo, že technický odbor štúdia si vybrali preto, že sa oň zauímajú a chcú v ňom rozvíjať svoje schopnosti a záujmy.

V našej práci *Zisťovanie vysokoškolských študijných aspirácií a potrieb obyvateľov Slovenska, časť Vysokoškolské študijné aspirácie maturantov* (ÚIPŠ, 2001. str. 52) sme spracovali názory 1 182 respondentov z reprezentatívnej vzorky maturantov gymnázií SOŠ.

Na otázku *Čo má najväčší vplyv na tvoje rozhodnutie pokračovať v štúdiu štúdiom na vysokej škole?* (označ najviac dve odpovede) sme dostali takéto odpovede - A: snaha získať vyššiu kvalifikáciu a zvýšiť si tým predpoklady na úspešnú pracovnú kariéru 81,3 %, B: záujem rozšíriť si vzdelanie v oblasti, ktorá ma zaujíma; rozvíjať svoj talent 44,9 %, C: láka ma študentský život, chcem si „predĺžiť mladosť“ 29,6 %, D: želanie rodičov 6,8 %.

Vtedy, aj teraz, v súvislosti s motiváciou študovať, dávame do pozornosti veľké množstvo odpovedí v C. (Pripočítať k nim iste môžeme aj odpovede v D.)

O motivácii študovať na vysokej škole vypovedali aj odpovede na otázku *Čo bolo pri výbere zamerania tvojho vysokoškolského štúdia rozhodujúce?* (označ najviac dve odpovede). Tie boli takéto - A: záujem o vybraný odbor štúdia 69,7 %, B: zhodnotenie šanci na prijatie 20,2 %, C: rady rodičov alebo ich povolanie 10,2 %, D: zauímavosť budúceho zamestnania 48,6 %, E: finančné ohodnotenie budúceho zamestnania 25,9 %.

„Zlá“ voľba fakulty/študijného programu, nech je na ňu akýkoľvek dôvod (od vypočítavosti až po nedostatok informácií o obsahu a náročnosti štúdia) možno len vo výnimočných prípadoch neuberá študentom zo snahy štúdium absolvovať.

Ak hovoríme o motivácii „študovať na vysokej škole“ a o voľbe fakulty (študijného programu), nemôžeme obísť ešte dve veci. Prvou je, že jestvuje nemalá časť absolventov stredných škôl, ktorých prvotným cieľom je stať sa vysokoškolákom, ako zvyknú hovoriť - užiť si aspoň načas vysokoškolského života, dostať sa z domu do väčšieho mesta. A ešte donedávna sa takto mladí muži aspoň načas vyhli vojenskej službe. Druhou je nevyhranenosť záujmov o smer štúdia, podávanie prihlášok na viaceré vysoké školy, na študijné programy, ktoré sú si zameraním obsahu štúdia značne vzdialené. V roku 2004 vyše 2 300 uchádzačov podalo päť a viac prihlášok a na jedného uchádzača pripadlo približne 2,7 prihlášky. Pravdaže, obe tieto veci úzko súvisia.

3.3 Vedomostná pripravenosť na vysokoškolské štúdium

Predovšetkým rozsah a úroveň (kvantita a kvalita) vstupných vedomostí a zbehlostí (intelektuálnych i manuálnych), určujú hranice úspešnosti vysokoškolského štúdia. Už po mnohé roky vysoké školy konštatujú, že vedomostná pripravenosť absolventov stredných škôl (ako celku!) na vysokoškolské štúdium sa zhoršuje. Výnimku, aj keď nie vždy významnú, tvoria výsledky stredoškolského štúdia „západných“ jazykov. Hoci nejestvujú celoslovenské merania porovnávajúce vývoj rozsahu a úrovne vedomostí absolventov stredných škôl, je dosť indícií na to, aby sme tvrdenia vysokých škôl nespochybňovali. Nároky v celoslovenskom meraní „monitor“ nebývajú veľké a napriek tomu sa ich výsledkami chváliť nemožno.

Súdime, že pokles vedomostnej pripravenosti absolventov stredných škôl (ako celku) na vysokoškolské štúdium má dve základné príčiny: (1) *nedoceňovanie vzdelania* v slovenskej politike a vo verejnosti, (2) *devastácia stredoškolského vzdelávania* - systému, obsahu, organizácie, financovania - začínajúc štátnou školskou správou.

Tieto dve príčiny umocňuje „zmasovenie“ vysokoškolského vzdelávania. Pokles „priemernej“ vedomostnej úrovne v množine uchádzačov o vysokoškolské štúdium a jej časti novoprijímaných, je celkom určite aj prirodzeným dôsledkom zvyšujúceho sa podielu záujemcov o vysokoškolské štúdium z populačných ročníkov osemnásťročných obyvateľov. Kým v roku 1990 bol ich podiel približne 16,4%, v roku 1995 približne 21,8%, v roku 2000 to už bolo vyše 25% a v roku 2004 sa ich počet neznižil. Ak sa predpokladá, že intelektové schopnosti sú v populácii rozložené „podľa Gaussovej krivky“, vysvetlenie je naporúdzí. Nakoniec, zavedenie bakalárskeho stupňa štúdia je aj dôsledkom uvedomenia si tejto skutočnosti, je dobrým riešením.

Pri hodnotení kvality prijímaných absolventov stredných škôl netreba zabúdať ani na to, že stovky absolventov stredných škôl odchádzajú študovať do zahraničia. Väčšinu z nich iste tvoria tí, ktorí patrili na strednej škole medzi lepších žiakov.

Podľa respondentov v dotazníkovom šetrení [pozri výsledky položky 3.6] bola práve nedostatočná vedomostná pripravenosť pri vstupe na vysokú školu hlavnou príčinou ich študijného neúspechu.

Názory na nedostatočnú stredoškolskú pripravenosť treba konfrontovať aj s nehomogénnosťou typov stredných škôl. Významné diferencie jestvujú už v obsahu a jeho zameraní v učebných plánoch a učebných osnovách jednotlivých typov stredných škôl, napríklad u absolventov gymnázií absencia odborných predmetov, u absolventov stredných odborných škôl zreteľne menší rozsah, ale aj zameranie poznatkov z matematiky, či fyziky. Optimisti dúfajú, že *na vyrovnanie rozdielov* medzi jednotlivými typmi stredných škôl a *súčasne prehlbenie* (napríklad matematických) vedomostí a zbehlostí na stredoškolskej úrovni bude užitočná „nová“ maturitná skúška.

Ešte pripomeňme, že v dotazníkovom šetrení [pozri položku 2.5] svoje *stredoškolské* študijné výsledky z vyučovacích predmetov, na ktoré vo vysokoškolskom štúdiu respondent nadviazal, hodnotilo ako: veľmi dobré len 65 %, ako dobré 19 % a 11 % priznalo študijné ťažkosti. A na otázku [pozri položku 2.7], čo mala stredná škola robiť inak, aby respondenta pripravila na vysokoškolské štúdium lepšie, zneli odpovede neúspešných študentov takto - A: dať viac vedomostí 49 % odpovedí, B: pripraviť na iný spôsob štúdia 21 %. Že D: stredná škola na vysokoškolské štúdium pripravovala dobre, mienilo len 14 %.

V spomínanej práci o zisťovaní vysokoškolských študijných aspiráciách maturantov hodnotili respondenti svoje celkové stredoškolské študijné výsledky ako - A: veľmi dobré 42,2 %, B: dobré 51,0 %, C: mám študijné ťažkosti 6,4 %.

Študijné výsledky (klasifikáciu) z predmetov, ktoré ich čakali na prijímacích skúškach hodnotili takto: A: veľmi dobré 63,1 %, B: dobré 33,9 %, C: mám študijné ťažkosti 3,0 %.

Nezabudnime, že na dotazníkovom šetrení, ktoré je súčasťou tejto práce, sa zúčastnili len študenti technických študijných odborov, na prvom šetrení reprezentatívna vzorka všetkých maturantov.

3.4 Osobnostné vlastnosti študentov

Vo vzťahu k problematike, ktorú sledujeme, venovať sa neformálne, zmysluplne osobnosti študenta, užitočne predovšetkým pre prácu vysokoškolských učiteľov, by si vyžiadalo odborný pohľad psychológa a sociológa, opierajúcich svoje tvrdenia o dobré poznanie terénu. A tak iba pripomeňme, že štruktúru osobnosti tvoria schopnosti, temperament, motívy, postoje a že každá z týchto zložiek je pre úspešnosť vysokoškolského štúdia významná.

3.5 Rozdiely vo vzdelávacích procesoch, zisťovanie a hodnotenie vedomostí

Ďalším významným faktorom, určujúcim úspešnosť/neúspešnosť vysokoškolského štúdia v jeho začiatkoch, je prechod zo stredoškolského spôsobu štúdia na vysokoškolský, prechod od zmeny štýlu a náročnosti prezentácie študijného obsahu, až po zmeny v kontrole a hodnotení študijných výsledkov.

Prvý pohľad na podiel týchto zmien na neúspešnosti štúdia, dávajú odpovede v položkách 3.6, 3.15 a 3.16 dotazníkového šetrenia. V nich napríklad 70 % respondentov uviedlo, že sa muselo vyrovnávať (prispôbovať) zmenenému spôsobu a frekvencii zisťovania študijných výsledkov. Kto chce byť úspešný, musí sa čo najrýchlejšie vyrovnáť so skutočnosťou, že sám zodpovedá za časové rozloženie štúdia, prípravu na skúšku a samotný výsledok.

Nielen obsah, ale aj „štýl“ vyučovania na stredných školách spravidla zaostáva za predstavami (potrebami) nielen technických univerzít. Študenti 1. ročníka sú často až šokovaní, keď sa od nich vyžaduje systematická tvorivá práca, zvládnutie značného množstva úloh a očakávajú sa aspoň zárodoky technického myslenia.

Podľa našich poznatkov, žiaľbohu, v 1. ročníku odchádzajú zo školy aj schopní študenti - len preto, že si uvedomujú svoje nedostatky.

Začínajúci študenti pričasto nie sú pripravení študovať samostatne (je to aj dôsledok toho, že mnohí stredoškolskí učitelia sú hrdí na to, že nepoužívajú učebnice), študijné povinnosti si plnia nesústavne, pracujú skôr z donútenia ako zo záujmu. Pre mnohých k úspechu na strednej škole často stačilo memorovanie kratších učebných textov, nepríliš presná a jednoduchšia slovná interpretácia učiva. Nebolo

treba hľadať súvislosti medzi poznatkami, vyvodzovať závery. Niektorí začínajúci vysokoškooláci si tieto skutočnosti uvedomujú nedostatočne alebo neskoro.

Aj u priemerne náročného vysokoškolského učiteľa už nestačí úroveň zapamätania pre ktorú je charakteristické riešenie úloh bez hlbších poznatkov o objektoch štúdia, keď sa myslenie obmedzuje na alternatívne sudy. Od študenta sa štandardne žiada to, čo sa od neho žiadalo na strednej škole výnimočne - úroveň aplikácie osvojeného vzoru i získavanie subjektívne nových informácií (poznatkov).

Väčšina z toho, čo sme v tejto časti povedali, je rovnako výčitka stredoškolskému vzdelávaniu, ako výzva pre vysokoškolských učiteľov, aby na prednáškach, seminároch, cvičeniach, aby požiadavky na úroveň osvojenia si učebného obsahu zvyšovali postupne.

Je zaujímavé, že neúspech na skúškach študenti len zriedka spájajú so zaujatou (neobjektívnou) skúšajúceho. Vinu pripisujú obyčajne sebe, svojej nepripravenosti, podceňovaniu učiva, lenivosti. Ale aj nedostatku študijných textov, nedostatku konzultačných hodín.

3.6 Financovanie štúdia

Vysokoškolské štúdium, v porovnaní so stredoškolským, je spojené aj so zvýšenými nárokmi na financie (na „domáci rozpočet“). Najvýraznejšie pre tých študentov, ktorí študujú mimo svojho trvalého bydliska.

Výdavky za študijnú literatúru a študijné pomôcky, stravovanie, ubytovanie, cestovné za rodičmi, znamenajú mesačne tisíce korún. A pretože je nepredstaviteľné, aby k rokom vysokoškolského štúdia nepatrilo kultivovanie budúcej slovenskej inteligencie návštevou kultúrnych podujatí (divadlo, koncerty, kino), či čítaním umeleckej literatúry, treba počítať s ďalšími výdavkami.

Pri zisťovaní vysokoškolských študijných aspiráciách maturantov respondenti na otázku čo malo najväčší vplyv na ich rozhodnutie nepokračovať v štúdiu štúdiom na vysokej škole mienilo 20 %, že na vysokoškolské štúdium nemá predpoklady a 31,4 % (!) že nemá (rodičia nemajú) na to dostatok peňazí.

Z tých, ktorí sa rozhodli zúčastniť na prijímacom pokračovaní, 26 % tvrdilo, že finančné výdavky na štúdium, budú pre ich rodinu veľkou záťažou a 72,8 %, že počíta s tým, že si počas štúdia budú privyrábať.

Podľa toho, čo sme povedali, vyjadrenia (rodičov, študentov, niektorých politikov), že na Slovensku je sociálna diskriminácia v prístupe k vysokoškolskému štúdiu, majú aj reálny základ.

V dotazníkovom šetrení [pozri položku 3.8], ktoré je súčasťou tejto práce, 25 % respondentov medzi dva hlavné dôvody vedúce k ukončeniu/prerušeniu štúdia v 1. ročníku, uviedlo nedostatok financií. Rovnaká časť respondentov [pozri položku 3.16] tvrdila, že zo zvýšenými nákladmi sa nevedeli vyrovať.

Významné v súvislosti s problematikou predčasného ukončenia vysokoškolského štúdia [položka 3.11] je, že až 33 % respondentov uviedlo *nevyhnutnosť* privyrábať si.

Z informácií, získaných v študentských agentúrach, ktoré sprostredkovávajú krátke i dlhšie pracovné príležitosti vychodí, že len výnimočne ide o prácu, ktorá súvisí so študijným odborom. Iste netreba zdôrazňovať, že takto spotrebovaný čas a energia kvalitu absolventov vysokých škôl nezlepšujú.

Mýtus školné

V súvislosti s financovaním štúdia nám prichodí ešte zmieniť sa o platení „školného“ na dennom štúdiu na verejných vysokých školách. Vzhľadom na to, čo sme doteraz povedali o študentských a rodičovských problémoch s financovaním štúdia, nám vychodí, že platenie školného by pomáhalo sociálnej diskriminácii v prístupe k vysokoškolskému štúdiu.

V rakúskom vysokom školstve sa pred skončením minulého tisícročia zaviedli poplatky za vysokoškolské štúdium v podstate s rovnakou argumentáciou, s akou často operujú mnohí aj u nás. Aj v Rakúsku sa napríklad hovorilo, že sa získajú prostriedky na zlepšenie vyučovania, stabilizáciu materiálnych podmienok, na dobudovanie a prevádzku laboratórií. Po troch rokoch vysokoškolský manažment i študenti hovorili, že „všetko“ sa zmenilo nie k lepšiemu, ale k horšiemu. Pre nedostatok financií sa zrušili celé odbory štúdia, o ktoré nebol taký záujem ako o iné, likvidovali sa katedry, ktoré nemali špičkové programy, rektori sa otvorene priznávali, že jedinú, o čo sa ešte usilujú, je základný chod

univerzity. (Luxusné) laboratória, ktoré bývali základom prestížneho postavenia univerzity vo vedec-
kom svete, sa zatvárali, pretože nemali dosť prostriedkov „na náhradné súčiastky“.

Napriek skúsenostiam našich susedov sa u nás presadzujú riešenia, o ktorých sa iní presvedčili, že
nevedú k predpokladaným výsledkom. Súdime, že platenie školného na dennom štúdiu na verejných
vysokých školách, ako dobrý liek na problémy slovenských vysokých škôl, patrí do rétoriky „politi-
kov“, nie do exaktnej argumentácie.

3.7 Pedagogická erudícia a osobnostné vlastnosti učiteľov

sú ďalším z významných faktorov limitujúcich úspešnosť/neúspešnosť štúdia. Nemáme dosť *priamych*
informácií na to, aby sme hodnotili aká je pedagogická úroveň vysokoškolských učiteľov. Jediné, čo
možno tvrdiť s istotou - je rozdielna. Rozdielna vo vekových skupinách, podľa zamerania študijných
odborov, katedier, rôznych tradícií. Zriedkavejšie býva dobrá u tých, ktorí sa stali vysokoškolskými
učiteľmi hneď po absolvovaní svojho vysokoškolského štúdia. Študenti nemávajú dobré skúsenosti ani
s pedagogickými výkonmi doktorandov.

Čo je však horšie - v čase, keď na vysoké školy prichádza študovať čoraz viac absolventov stredných
škôl s medzerami v pripravenosti na vysokoškolské štúdium, keď sa na študentov zvyšujú nároky na
ich študijné výsledky, nemáme dôvod domnievať sa, že pedagogické umenie vysokoškolských učite-
ľov sa mení k lepšiemu. Aby sme boli spravodliví, výnimky jestvujú

Len výnimočne jestvuje na vysokých školách/fakultách/katedrách/ústavoch pre učiteľov systematické
štúdium pedagogiky. Celkom sa vytratilí osobnosti, ktoré v tejto oblasti pedagogiky pre vysokoškol-
ských učiteľov vedecky pracovali a publikovali. Osemdesiate roky minulého storočia, keď vychádzala
edícia Ústavu rozvoja vysokých škôl s pedagogickými témami pre vysokoškolských učiteľov, akoby
boli v nenávratne. Obnovenie takejto edície by bolo iste užitočné, investície by sa mnohonásobne vrá-
tili.

Vplyv osobnostných vlastností učiteľa na formovanie osobnostných vlastností študentov a na ich štu-
dijné výsledky, by na tomto mieste iste bolo nosením soví do Atén.

3.8 Prijímanie na vysokoškolské štúdium

Problematike prijímacieho konania na vysokoškolské štúdium, ktorého zmyslom podľa zákona o vy-
sokých školách má byť z uchádzačov vybrať tých, ktorí majú najlepšie predpoklady úspešne absolvo-
vať vysokoškolské štúdium, sa budeme venovať v samostatnej časti 5. Budeme si klásť celkom priro-
dzene otázku či prijímacie konanie toto svoje základné poslanie plní, akú prognostickú hodnotu majú
výsledky prijímacieho konania vo vzťahu k úspešnosti štúdia. Aj otázku, aké možnosti ponúka stredo-
školským študentom súčasne prax ukončovania stredoškolského štúdia a prijímacieho konania na *cieľavedomú*
dlhodobú prípravu na vysokoškolské štúdium, na uvážení výber študijného programu, ktorý zodpove-
dá ich záujmom a predpokladom.

3.9 Informačné a poradenské služby

Pretože súdime, že informačné a poradenské služby môžu byť *významným prostriedkom na zlepšenie*
študijnej úspešnosti budeme im venovať samostatnú časť 6. Žiaľ, inštitút informačných a poraden-
ských služieb je na slovenských vysokých školách nedocenený. Jestvujúcim poradiam mnohokrát
chýbajú nielen finančne prostriedky, zodpovedajúce technické zázemie, ale i morálna podpora akade-
mických orgánov školy. Ako komplex služieb na žiadnej z vysokých škôl nefungujú. Budeme hľadať
príklady toho, čím by mohli byť vysokoškolské informačné a poradenské služby prínosom vo vzťahu
k neprimeranému úbytku študentov v začiatkoch štúdia i zníženiu počtu študentov opakujúcich ročník.

3.10 Iné dôvody na pokračovanie alebo nepokračovanie v štúdiu

To, že študent nepokračuje vo vysokoškolskom štúdiu „podľa plánu“, nemusí byť vždy dôsledok jeho
študijného neúspechu. A tak sa záver tejto časti aspoň stručne vymenujeme príčiny (podnety), ktoré
vedú študentov, nielen 1. ročníka a nielen technických študijných programov: (1) k prerušeniu štúdia,

(2) predčasnému ukončeniu štúdia, (3) rozloženiu štúdia na dlhšie časové obdobie, s akým počíta študijný program alebo (4) zmene dennej formy štúdia na externú.

Medzi také, ktoré možno akceptovať z hľadiska študenta aj školy patria predovšetkým:

- (a) odchod na inú fakultu so zmenou študijného programu, odchod na štúdium do zahraničia,
- (b) získanie lukratívneho zamestnania,
- (c) zdravotné problémy alebo problémy v rodine,
- (e) objektívne príčiny znemožňujúce získať dostatok financií na štúdium, problémy s ubytovaním alebo dochádzaním do sídla školy, (d) rezignácia, strata dôvery vo vlastné schopnosti, nedostatok vôľových vlastností.

4. PRIJÍMANIE NA VYSOKOŠKOLSKÉ ŠTÚDIUM

4.1 Použitie stredoškolskej klasifikácie v prijímacom konaní, 4.2 Prijímacie skúšky a testy, 4.3 Vysokoškolské študijné aspirácie maturantov, 4.4 Čo by mohlo byť užitočné: cieľavedomá dlhodobá príprava

Ak sme v predchádzajúcich častiach ukázali, že značná časť študentov (ročne približne 25 % novoprijatých do 1. ročníka) skončí vysokoškolské štúdium už na jeho začiatku a že v akademickom roku 2004/05 opakovalo niektorý z ročníkov štúdia 4 425 denného štúdia (tabuľka 2), celkom prirodzene môžeme položiť otázku či prijímacie konanie splnilo svoje základné poslanie - z uchádzačov vybrať tých, ktorí majú (najlepšie) predpoklady štúdium úspešne absolvovať. Ponúka sa celkom jednoduchá, a do značnej miery určite pravdivá odpoveď - z uchádzajúcich sa to boli naozaj tí s najlepšimi predpokladmi. Ale – aká je prognostická hodnota výsledkov prijímacieho konania vo vzťahu k úspešnosti štúdia? Z poznatkov, ktoré máme, sa na žiadnej z vysokých škôl exaktná odpoveď na túto otázku nehľadá! A otázku, či aj tí najlepší uchádzači majú dostatočné predpoklady (vedomostné, osobnostné) vysokoškolské štúdium aspoň začať.

Na ďalšie uvažovanie k tomu pridajme možno otázku najvážnejšiu – aké možnosti ponúka stredoškólakom súčasná prax ukončovania stredoškolského štúdia a prijímacieho konania na *cieľavedomú dlhodobú* prípravu na vysokoškolské štúdium, na uvážení výber študijného programu, ktorý zodpovedá ich záujmom a predpokladom. (Pravdaže, prijímacie konanie by malo vyhovieť nielen individuálnym záujmom občanov a vzdelávajúcich inštitúcií, ale aj spoločenským záujmom a potrebám.)

4.1 Použitie stredoškolskej klasifikácie v prijímacom konaní

Veľký počet fakúlt používa v prijímacom konaní ako rozhodovacie alebo pomocné kritérium stredoškolský prospech. Na jednej strane možno takýto postup oceniť – neznehodnocuje (neignoruje) hodnotenie výsledkov stredoškolskej práce, ale na druhej strane je to kritérium pochybné pre notoricky známu rozdielnosť výkonnosti žiakov hodnotených zhodnými klasifikačnými stupňami na rôznych školách, dokonca na tých istých školách rôznymi učiteľmi. „Celkový“ priemer známok, ktorým sa tiež zvykne operovať, môže dokonca študenta s lepšími stredoškolskými známami z predmetov, ktoré sú pre zvolené štúdium rozhodujúce, znevýhodniť. Objektívnym ukazovateľom výkonnosti, hodnotiacim rovnaké výkony rovnakým klasifikačným stupňom, nie sú ani maturitné skúšky.

Vychodí nám, že kým nejestvujú prostriedky „zrovnočnenia“ klasifikácie stredoškolských výsledkov vzdelávania, voliť v prijímacom konaní ako *rozhodujúce alebo dokonca jediné* kritérium stredoškolský prospech, nie je zmysluplné.

Za najkorektnejšie v súčasnosti by sme považovali, aby pri prijímaní na *všetky* študijné programy platilo - *povinnou súčasťou prijímacieho konania je prijímacia skúška, jej výsledky sú pri rozhodovaní o prijatí alebo neprijatí uchádzača rozhodujúcim kritériom*. Na niektorých fakultách takáto prax už viac rokov platí. A nie sú medzi fakultami s veľkým úbytkom študentov v 1. ročníku.

4.2 Prijímacie skúšky a testy

Vybrať z uchádzačov o vysokoškolské štúdium tých, ktorí majú najlepšej predpoklady úspešne ho absolvovať, nie je úloha ľahká. Predpokladom na jej úspešné splnenie je (a) predovšetkým identifikovať

vať, aké predpoklady má mať uchádzač na úspešné absolvovanie zvoleného študijného programu, a potom (b) zvoliť takú metodiku a meracie prostriedky výberu, ktoré tieto predpoklady ukážu.

Prijímacie skúšky, ako sa s nimi stretávame v praxi väčšiny fakúlt, nás nepresviedčajú, že tieto predpoklady boli splnené. Predovšetkým je otázny *stupeň validity a reliability* používaných testov. Za vhodné kritérium nemožno považovať úspešnosť v testoch, ktorými sa zisťuje znalosť okrajových a encyklopedických faktov. Nie je dobrý ani test, ktorý sa síce zameriava na skutočné študijné predpoklady, ale nedokáže spoľahlivo určiť *poradie* uchádzačov podľa ich predpokladov.

Konfrontácia výsledkov prijímacích skúšok (výsledkov prijímacieho konania) a úspešnosti štúdia by nemala chýbať ani v externom hodnotení ani v sebahodnotení fakúlt.

4.3 Vysokoškolské študijné aspirácie maturantov

Úspešnosť vysokoškolského štúdia je okrem iného daná aj motiváciou, ktorá viedla k zápisu naň. V dotazníkovom šetrení, ktoré sme súvislosti s úvahami o prijímaní na vysokoškolské štúdium vykonali v školskom roku 2000/01 s celoslovenskou reprezentatívnou vzorkou (1 182 maturantov gymnázií a stredných odborných škôl na otázku čo malo najväčší vplyv na rozhodnutie uchádzať sa o vysokoškolské štúdium, 29 % respondentov označilo z ponúkaných odpovedí odpoveď - láka ma študentský život, chcem si „predĺžiť mladosť“ (bola možnosť označiť viac príčin). Nepochybne aj toto vysvetľuje veľký úbytok študentov v 1. ročníku i množstvo študentov opakujúcich ročník..

Svoje celkové stredoškolské študijné výsledky v tomto šetrení hodnotilo ako *veľmi dobré* 56% respondentov z G a 25% zo SOŠ, ako *dobré* 40%, resp. 65% a *študijné ťažkosti* na strednej škole pripustili 4%, resp. 10%. Vedomosti z predmetov, z ktorých mali absolvovať prijímacie skúšky hodnotilo ako *veľmi dobré* 77% respondentov z G a 36% zo SOŠ, ako *dobré* 22%, resp. 57%. Vieme, že toto sebahodnotenie je zaťažené mnohými subjektívnymi faktormi i malou ekvivalentnosťou študijných výsledkov na jednotlivých školách, bez ohľadu na ich typ. Ale aj tak má nezanedbateľnú výpovednú hodnotu pre možnosti výberu uchádzačov v prijímacom konaní i pre úspešnosť štúdia prijatých.

Uvedomujeme si, že rovnaké dotazníkové šetrenie by s odstupom času mohlo priniesť iné výsledky. Ale ich výraznú odlišnosť nepredpokladáme.

4.4 Čo by mohlo byť užitočné: cieľavedomá dlhodobá príprava

Zmysluplnému výberu uchádzačov by iste pomohlo, ak by mal každý študijný program:

- normatívne stanovené danosti (schopnosti) na jeho úspešné štúdium,
- k dispozícii objektívne prostriedky a postupy, ktorými možno v skupine záujemcov o štúdium programu identifikovať jedincov, ktorí tieto schopnosti majú.

Súčasná prax vysokých škôl nie vždy takýmto nárokom zodpovedá. Dobrým a postačujúcim kritériom selekcie nie je stredoškolský prospech (vrátane maturitného), ani skúšky, ktorými sa zisťuje znalosť pre študijný program okrajových faktov. Výrazná je absencia zisťovania skutočných študijných predpokladov. K znevýhodňovaným skupinám uchádzačov patria spravidla stredoškóľáci z menších sídiel a/alebo z ekonomicky slabších rodín a absolventi odborného vzdelávania.

Ponechajme stranou obsah a termíny rôznych nevyhnutných pokynov na zadministrovanie podávania prihlášok a účasti na prijímacom konaní (prijímacích skúškach). Tie prichádzajú k uchádzačom iste s potrebným predstihom. Ale oficiálne (!) informácie o forme a obsahu prijímacej skúšky prichádzajúce mesiac (hoci aj dva-tri) už stredoškólakom nemôžu pomôcť, aby ich príprava na úspešné vykonanie prijímacej skúšky bola *dlhodobá, cieľavedomá*. Aby posledné týždne pred prijímacími skúškami mohli využiť predovšetkým na upevnenie a systemizáciu svojich vedomostí, nie na memorovanie.

Dávame preto na úvahu, aby vysoké školy pre jednotlivé študijné programy vyhlásili s platnosťou na viac rokov:

- požiadavku, z ktorých vyučovacích predmetov (alebo aspoň predmetu) bude maturitná skúška nevyhnutnou požiadavkou na úspešnú účasť na prijímacom konaní;
- čo najpresnejšie informácie o obsahu skúšok, spôsobe ich vykonania a hodnotenia.

Ak by mali stredoškooláci dobré a včasné informácie o obsahu prijímacích skúšok, prípadne aj o špeci-
fických požiadavkách, ktoré síce nemusia byť predmetom prijímacej skúšky, ale im umožnia úspešne
študovať, iste to pomôže nielen ich lepšej pripravenosti na prijímacie skúšky, ale aj lepšej nadväznosti
stredoškolského a vysokoškolského štúdia. Takéto informácie, ak by ich mali stredoškooláci na začiat-
ku štúdia v 3. ročníku, pomôžu im aj pri voľbe predmetov voliteľného vyučovania a vo výbere neu-
čebnicovej literatúry.

Nevyhnutnou podmienkou pri normatívnom určovaní obsahu stredoškolského vzdelávania by mala
byť spolupráca a *hľadanie zhody reprezentácií* obidvoch stupňov vzdelávania. Spolupráca stredných a
vysokých škôl sa nemôže riadiť trhovými „dodávateľsko-odberateľskými“ vzťahmi. Treba, aby si
akademickí funkcionári i štátna školská správa viac ako doteraz uvedomovali dosah prijímacieho ko-
nania na prácu stredných škôl, pretože tie sa chtiac-nechtiac prispôbujú tomu, aby ich absolventi
uspeli na prijímacích skúškach.

Pretože sa neustále zvyšuje podiel občanov z populačných ročníkov prijímaných na vysokoškolské
štúdium a navyše výrazne klesá početnosť populačných ročníkov, podstatne klesajú možnosti nielen
ich kvantitatívneho, ale i kvalitatívneho výberu. Nevyhnutné preto je, aby všetky stredné školy, na
ktorých sa štúdium ukončuje maturitnou skúškou, pripravovali svojich študentov aj na vysokoškolské
štúdium.

Najneskôr na začiatku štúdia v 3. ročníku strednej školy by mal študent vedieť, čo sa bude na budúci
rok na „prijímačkách“ skúšať. Dostatočne veľký počet (napríklad tisíc) skúšobných úloh, pokrývajú-
cich (špecificky pre študijný odbor) učivo strednej školy uznané za štandardné, by určite viedol *k cie-
lavedomejšej a kvalitnejšej príprave* na vysokoškolské štúdium. Treba sa zbaviť predstavy, že je uží-
točné (etické!) študentom tajiť z čoho budú skúšaní. Obava, že „všetci sa všetko naučia“ je zbytočná.
A keby sa tak stalo, nebolo by to nešťastie.

5. INFORMAČNÉ A PORADENSKÉ SLUŽBY: PROSTRIEDOK NA ZLEPŠENIE ŠTUDIJNEJ ÚSPEŠNOSTI

5.1 Adaptácia „na vysokú školu“, 5.2 Informačné a poradenské služby pre uchádzačov o vysokoškolské štú-
dium, 5.3 Autodiagnostika pedagogickej činnosti učiteľov.

Pozrime sa, čím by vysokoškolské informačné a poradenské služby mohli byť prínosom vo vzťahu
k neprimeranému úbytku študentov v začiatkoch štúdia i zníženiu počtu študentov opakujúcich ročník.
Pravdaže účinné za základného predpokladu – že na štúdium boli prijatí uchádzači s predpokladmi
(vedomostnými, osobnostnými a dostatočnou motiváciou) nevyhnutnými na absolvovanie štúdia.

5.1 Adaptácia „na vysokú školu“

Začínajúci vysokoškoolák sa potrebuje adaptovať predovšetkým:

- na zvýšené nároky na samostatnosť v konaní a zodpovednosť za svoje konanie;
- na zmenené, spravidla zvýšené nároky na štúdium (spôsob prezentácie obsahu vzdelávania, zmene-
ný spôsob i frekvencia zisťovania študijných výsledkov);
- na nový študijný kolektív, na nový kolektív voľnočasový;
- na zvýšenú náročnosť finančných nákladov spojených so štúdiom (u prevažnej časti študentov ne-
vyhnutnosť „privyrábať si“);
- na iný spôsob bývania a stravovania (ak nebýva u rodičov v mieste školy alebo počas stredoškool-
ského štúdia nebýval v internáte, resp. na súkromí);
- na iné možnosti a podmienky využívania voľného času;
- na cestovanie, ak dochádza do sídla školy (iné, ako bolo sídlo jeho strednej školy).

Asi každý začínajúci vysokoškoolák sa musí adaptovať (a) na zmenené pracovné požiadavky a pod-
mienky a (b) prevažná časť aj na nové životné a sociálne podmienky. Problémy, či až zlyhanie v jed-
nej oblasti spravidla vyvoláva problémy a zlyhanie aj v inej oblasti. Aj v tomto má základ požiadavka
jednoducho povedané na komplexnú starostlivosť vysokej školy (najmä) o začínajúcich študentov,
požiadavka na komplexnosť informačných a poradenských služieb. Bezproblémovosť adaptácie „na
vysokú školu“ je v mnohom odrazom vzdelávacej úrovne školy a starostlivosti o novoprijatých stu-

dentov. Toho, ako ich dokáže zaujať a nadchnúť pre štúdium, v akom kultúrnom prostredí sa pohybujú, ako bývajú, majú sa možnosť stravovať.

Časť vysokoškolského poradenstva určená študentom by mala zahŕňať veľký okruh rôznorodých aktivít – začínajúc hoci od informácií o štúdiu, či o stave na trhu pracovných síl poskytovaných počítačom, cez individuálne poradenstvo zamerané na riešenie aktuálnych problémov študentov v rôznych oblastiach ich seberealizácie, až, napríklad, po otvorené alebo zatvorené programy poradenstva alebo psychoterapie.

Informačné a poradenské služby ponúkané vysokou školou by mali v súvislosti s neprospechom zahŕňať predovšetkým:

a) *Služby súvisiace so štúdiom (učeníím sa)* - študijná orientácia (výber študijných predmetov, problémy súvisiace s kreditovým štúdiom, zmena študijného programu, nadväznosť štúdia, študijná orientácia pre študentov, ktorí svoje štúdium z nejakého dôvodu nedokončili, ktorí majú záujem napríklad o zmenu študijného programu, o doplnkové štúdium iného programu, individuálny študijný program,

b) *Psychologické (prevažne psychologické) a sociálno-psychologické poradenstvo* - preventívne, akútne a dlhodobé služby pri riešení problémov študijných, partnerských, interpersonálnych, hranične neurotických a i. Zvláštna pozornosť medzi týmito službami by sa mala venovať poradenstvu a pomoci študentom, ktorí zlyhávajú vplyvom stresu. Aj keď psychickú záťaž pred skúškou a počas samotnej skúšky dokáže mnoho študentov účinne regulovať, je aj dosť takých, ktorí vplyvom nadmernej záťaže na skúškach zlyhávajú. Pre nich je možné ponúkať poradenský program, ktorého cieľom je eliminovať psychickú záťaž pred a pri skúške a jeho podstatou je relaxácia, kognitívna kontrola vzrušenia a zvyšovanie sebavedomia. Dobré skúsenosti sú psychologickou študentskou poradňou založenou na princípe vzájomného poradenstva.

c) *Služby súvisiace s profesijným uplatnením* - výber vhodných študijných predmetov, informácie súvisiace s aktuálnou i predpokladanou situáciou na trhu pracovných síl (vo vzťahu k študijnému programu a špecializácii).

d) *Iné služby* - napríklad služby týkajúce sa zdravia a zdravého spôsobu života, právne poradenstvo, informácie o možnostiach a postupoch ako získať granty či pôžičky na úhradu štúdia. K štandardným poradenským službám by sa mohla zaradiť aj preventívna lekárska starostlivosť o študentov.

Jednou z oblastí (doteraz málo preferovanou), v ktorej by mohlo nájsť *študijné poradenstvo* užitočné uplatnenie sa je *diagnostika štýlu učenia sa*.

Študenti, začínajúci vysokoškolské štúdium, spravidla veľmi skoro zisťujú, že v porovnaní so strednou školou si musia za rovnaký čas osvojiť oveľa viac učiva (vedomostí, zbehlostí) ako na strednej škole. Ich predchádzajúca výkonnosť na takúto novú kvalitatívne a kvantitatívne zvýšenú záťaž nemusí stačiť. Nemusí, pretože presahuje ich predpoklady alebo nemusí, pretože svoj potenciál nedokážu využiť. Aj študentom na strednej škole veľmi úspešným, môžu vzniknúť problémy, môžu sa dostávať do stresových situácií.

Nevieme, koľko študentov by nemuselo predčasne opustiť vysokoškolské štúdium, ak by si vedeli zvoliť pre seba primeraný štýl učenia sa. Primeraný na jednej strane svojim danostiam, na druhej strane zvolenému študijnému programu (iný štýl učenia si vyžaduje štúdium napríklad humanitných programov, iný technických). V začiatkoch vysokoškolského štúdia výkonnosť (v porovnaní so strednou školou) výrazne ovplyvňuje aj iný spôsob prezentácie vzdelávacieho obsahu, iný spôsob a frekvencia zisťovania výsledkov štúdia.

Pre študenta i školu je prospešné, ak sa diagnostika štýlu učenia vykoná hneď *na začiatku* štúdia ako preventívne poradenstvo. Môže to byť jedna z komerčných poradenských činností a predpokladáme, že by našla odozvu, ak by sa ponúkala už v čase medzi oznámením o prijatí na štúdium a jeho začiatkom. Investície do dobrého prístrojového vybavenie na diagnostiku štýlov učenia sa by sa škole iste vrátili nielen finančnými príjmami z tejto činnosti.

Študijní poradcovia

Od zápisu na zvolený študijný program až po jeho absolvovanie (získanie vysokoškolskej kvalifikácie), sa dá ísť rôznou vzdelávacou cestou, cestou podľa rôznych študijných plánov, rôznych študijných

jednotiek, rôznych študijných predmetov. Vytýčenie takejto cesty, aby bola optimálna (z hľadiska študenta, školy, trhu pracovných síl), je v mnohom nad sily a skúsenosti začínajúceho študenta. Na to veľmi dobre reaguje zákon o vysokých školách (§ 51 ods. 9) keď stanovuje, že na poskytovanie poradenskej služby študentom pri zostavovaní študijných plánov pôsobia na vysokých školách študijní poradcovia.

Túto súčasť poradenských služieb treba klásť *na prvé miesto* z hľadiska významu pre študenta i z hľadiska významu pre školu (spoločnosť). Pri hľadaní optimálneho študijného plánu a jeho zdolávaní môžu byť veľmi účinne nápomocní aj psychológovia (napríklad záujmový dotazník, študijný štýl).

Skúsenosti z vysokoškolských/fakultných poradní (poradenských centier) ukazujú, že rozhodujúcu úlohu pri vedení študenta na fakulte zohráva osobný „neemailový“ kontakt študenta s pracovníkmi fakulty. Významnou úlohu v tomto prípade majú na niektorých fakultách garanti ročníkov a po celú dobu štúdia pracovníčky študijného oddelenia dekanátov jednotlivých fakúlt, vyučujúci jednotlivých predmetov a tzv. „advisers“, ktorí sú schopní študentom kvalifikovane poradiť nielen v študijných problémoch, ale aj pri riešení problémov osobných.

5.2 Informačné a poradenské služby pre uchádzačov o vysokoškolské štúdium

si našli v manažmente fakúlt už pevné miesto. Predovšetkým tam, kde počet prihlášok na štúdium je menší, ako počet ponúkaných študijných miest. Aj v tomto prípade sú tieto služby rovnako v záujme klientov, ako vysokých škôl. Tie, ktoré v súčasnosti vysoké školy poskytujú nie sú však vždy predovšetkým včasné, úplné a všeobecne dostupné informácie o študijných programoch ponúkaných školou/fakultou. Pri ponuke informácií treba brať do úvahy, že adresátmi nemôžu byť len stredoškolskí študenti v poslednom roku štúdia (a ich rodičia a poradcovia na stredných školách), ale treba ich ponúkať a poskytovať aj absolventom stredných škôl, ktorí sa z rôznych príčin nestali vysokoškolskými študentmi bezprostredne po absolvovaní strednej školy. Tí nakoniec tvoria už po veľa rokov približne 30 % (!) z novoprijatých študentov.

Dobré skúsenosti sú psychologickou študentskou poradňou založenou na princípe vzájomného poradenstva.

Včasné a korektné informácie o spôsobe a termínoch uchádzania sa o štúdium, pravidlách a obsahu prijímacieho konania, službách ponúkaných študentom na príslušnej fakulte (predovšetkým stravovacích a ubytovacích), možnostiach trávenia voľného času iste nepodceňuje ani jedna vysoká škola. V konkurencii fakúlt ponúkajúcich rovnaké študijné zamerania takéto informácie v súťaži o záujemcov stále rastú a sú produktívne predovšetkým tam, kde ponuka miest je podstatne vyššia ako počet záujemcov.

Prínosom by určite bolo, ak by sa ako súčasť poradenstva vykonávali psychodiagnostické vyšetrenia uchádzačov o štúdium. Môže to byť napríklad zisťovanie úrovne rozumových schopností, štruktúry inteligencie a niektorých vlastností osobnosti, o ktorých sa predpokladá, že majú tesný vzťah k študijnej úspešnosti. Tieto vyšetrenia, vzhľadom na ich odbornosť a dôveryhodnosť, by mohli poslúžiť aj ako jeden z podkladov na rozhodovanie v prijímacom konaní.

5.3 Autodiagnostika pedagogickej činnosti učiteľa

Študijná úspešnosť študentov a rozvoj ich osobnosti sú nepochybne závislé aj od osobnosti učiteľa, od jeho pedagogických spôsobilostí. Preto je zmysluplné, ak by vysokoškolské poradenstvo ponúkalo učiteľom také pedagogicko-psychologické aktivity, ktoré im pomáhajú získať objektívny pohľad na to, ako sa správajú a konajú v role učiteľa a dáva im podnety na nápravu prípadných chýb, či podnety na pedagogické vzdelávanie sa. *Optimálne, bezproblémové fungovanie študentov nie je možné bez optimálneho fungovania vysokoškolských učiteľov.*

Poradenstvo môže v prvom rade pomôcť zvládnuť „minimum“ z autodiagnostiky pedagogickej činnosti a ponúkať nástroje na túto činnosť nástroje. Od najjednoduchších (napríklad registrácie vlastného správania sa) až po zložitejšie analytické sebaopozorovanie. Ako klasifikačný systém interpersonálneho správania sa môže ponúknuť napríklad Learyho dotazník interpersonálnej diagnózy a podľa želania klienta diskrétno pomôcť pri interpretácii výsledkov alebo poskytnúť podrobnejší rozbor.

Účinnou autodiagnostickou metódou býva *analýza videozáznamu z pedagogickej činnosti učiteľa* (napríklad pri prednáške, na seminári, cvičení, skúške).

Autodiagnostika pedagogickej činnosti by sa mohla stať východiskom rozvíjania osobnosti učiteľa a zdokonaľovania jeho pedagogickej kompetencie.

6. NA ZÁVER

Ak by sme chceli zjednodušene odpovedať na otázku *kto má na to, aby úspešne absolvoval vysokoškolské štúdium*, mohli by sme povedať - ten, kto je vedomostne dobre pripravený študovať program, ktorý si vybral, má potrebné materiálne a finančné zázemie, nechýba mu vôľa, má dobrých učiteľov. (A občas šťastie na skúškach. Ale to môžu mať len tí, čo čosi vedia.)

V predchádzajúcich častiach sme ukázali, ako sa vzdelávacia *efektívnosť práce vysokých škôl* odvíja najmä od zloženia študentov, ktorým umožní zapísať sa do 1. ročníka, cez motiváciu (záujem, dôvody) študentov študovať práve ten program, ktorý si zapísali, ako na túto efektívnosť vplýva vedomostná pripravenosť na štúdium, schopnosť študentov adaptovať sa na podmienky a nároky novej práce, materiálne a finančné zabezpečenie (školy i študentov), pedagogická erudícia a osobnostné vlastnosti učiteľov i účinnosť a pohotovosť vysokoškolských informačných a poradenských služieb.

Študijná neúspešnosť študentov začínajúcich štúdium na našich verejných vysokých školách je aj nepriaznivým javom spoločenským, aj „zúčastnených“ jednotlivcov. Najvýraznejšie sa s ňou možno stretnúť v predchádzajúcich (desiatich i viac) rokoch najmä na technických univerzitách. Je dôsledkom spočívajúcim predovšetkým na: (a) nevyhovujúcej príprave na stredných školách, (b) náročnosti štúdia, (c) postupoch prijímania na štúdium.

Videli sme, že študijná neúspešnosť vo forme predčasného odchodu zo štúdia alebo opakovania študijného roku, nie je doménou prvákov, či druhákov, že vo veľkej miere sa prenáša aj do vyšších ročníkov.

*

Na zamyslenie sa, ale aj konanie, predkladáme niekoľko námetov. Realizácia väčšiny z nich, ak sa uznajú za rozumné, by neznamerala zvýšené finančné nároky.

Pripravenosť na vysokoškolské štúdium

Minimum, s ktorým by mal absolvent strednej školy začínať vysokoškolské štúdium je 1. silná motivácia úspešne ho absolvovať, 2. dostatok vedomostí, 3. mať nevyhnutné študijné a pracovné návyky. Poradie týchto troch predpokladov nie je náhodné. Podstata neúspešnosti najčastejšie spočíva v nadväznosti obsahu vzdelávania a študijných návykov medzi sekundárnym a terciárnym vzdelávaním. Učitelia týchto stupňov majú spravidla len čiastkové a neúplné vedomosti (predstavy) o tom, čo druhá strana robí, čo očakáva. Hoci je naporúdzi jednoduché a účinné riešenie, osožné pre oba stupne vzdelávania - sústavná vzájomná kolegiálna komunikácia, informovanosť, spolupráca - už dlhé roky sa systematicky a „celoplošne“ nerealizuje.

Stredoškolské štúdium (jeho poslaním je aj príprava na vysokoškolské štúdium!) treba priblížiť vysokoškolskému štýlu (napríklad cvičenia, samostatné štúdium učebnicovej i neučebnicovej literatúry, viac ako 45 minútové vyučovacie jednotky, skúšanie rozsahom väčších tematických celkov). V úrovni osvojeného obsahu čo najviac prechádzať k úrovni použitia osvojeného.

Vysoké školy by sa mali vždy intenzívne zaujímať o maturitné stredoškolské vzdelávanie, v prvom rade preto, že s jeho produktmi pracujú. Množstvo ich práce a jej efektívnosť je závislá od kvality stredoškolských „produktov“. Tento záujem by mal byť sústavný, systematický, cielený. Iba plač na tým, že vedomostná úroveň absolventov stredných škôl upadá, nepomôže.

(Aj teraz je aktuálne, aby sa celou váhou svojho spoločenského postavenia postavili proti ďalšiemu rozpadu stredoškolského vzdelávania. Zmeny avizované koncom roka 2005 ministerstvom školstva, nemajúce žiadnu

teoretickú ani experimentálnu oporu, viedli by k rozptylu obsahu, náročnosti na študijné návyky, stratí sa opora o učebnicou literatúru, narušia medzipredmetové väzby.)

Prijímacie konanie

Číselné údaje v tabuľkách 1 a 2 dávajú možnosť pochybovať o tom, či sa vysoké školy/fakulty v prijímacom konaní správajú v duchu zákona o vysokých školách, či v ňom naozaj vyhľadávajú uchádzačov s predpokladmi štúdium úspešne absolvovať. Súdime, že ani v internom ani externom hodnotení fakúlt by nemala chýbať konfrontácia výsledkov prijímacích skúšok (výsledkov prijímacieho konania) a úspešnosti štúdia.

Veľká špecifická náročnosť štúdia technických študijných programov nezodpovedá trendu prijímacieho konania, ktoré často prebieha bez výberu, pretože „ponuka prevyšuje záujem“. Študenti sú bez problémov s prijímacím konaním prijatí na vysokú školu a nie sú si vedomí, že technické študijné programy sú intelektuálne náročné, že si vyžadujú systematickú prácu. Niekedy dokonca vzniká u nich dokonca predstava, že *škola ich pre svoje prežitie potrebuje*. K týmto študentom sa pridružujú tí, pre ktorých je zápis na štúdium technických študijných programov východiskom z núdze.

Žiaľ, že súčasný systém centrálného rozdeľovania verejných finančných prostriedkov pre vysoké školy je taký, že školy motivuje, aby do 1. ročníka prijali čo najviac študentov.

Opakujeme, že za najkorektnejšie v súčasnosti by sme považovali, aby pri prijímaní na *všetky* vysokoškolské študijné programy platilo - povinnou súčasťou prijímacieho konania je prijímacia skúška, jej výsledky sú pri rozhodovaní o prijatí alebo neprijatí uchádzača rozhodujúcim kritériom. Na niektorých fakultách takáto prax už viac rokov platí. A nie sú medzi fakultami s veľkým úbytkom študentov v 1. ročníku.

Pre zmysluplný výber uchádzačov by iste bolo prospešné, ak by mal každý študijný program: (a) normatívne stanovené predpoklady na jeho úspešné absolvovanie, (b) k dispozícii objektívne prostriedky a postupy, ktorými možno v skupine záujemcov o štúdium programu identifikovať jedincov, ktorí tieto predpoklady majú.

Cieľavedomej, kvalitnej, dlhodobej príprave na vysokoškolské štúdium, z ktorej by profitovala efektívnosť práce vysokých škôl, ale aj občan a štát, by určite pomohlo, ak aby vysoké školy: (a) pre jednotlivé študijné programy vyhlásili s platnosťou na viac rokov, z ktorých vyučovacích predmetov bude maturitná skúška *nevyhnutnou požiadavkou na účasť* v prijímacom konaní, (b) zverejnili podrobné informácie čo sa bude v najbližších rokoch na „prijímačkách“ skúšať, prípadne aj o špecifické požiadavky, ktoré síce nemusia byť predmetom prijímačky skúšky, ale umožnia úspešne študovať.

Takéto informácie, by stredoškóľáci mali mať *najneskôr* na začiatku štúdia v 3. ročníku. Okrem iného preto, aby im pohli pri voľbe predmetov voliteľného a nepovinného vyučovania, pre dlhodobú prípravu na maturitné a prijímacie skúšky.

Nevyhnutnou podmienkou pri normatívnom určovaní obsahu stredoškolského vzdelávania by mala byť spolupráca a hľadanie zhody *reprezentácií* sekundárneho a terciárneho vzdelávania. Spolupráca stredných a vysokých škôl sa nemôže riadiť trhovými „dodávateľsko-odberateľskými“ vzťahmi. Treba, aby si akademickí funkcionári i štátna školská správa viac ako doteraz uvedomovali dosah prijímacieho konania na prácu stredných škôl, pretože tie sa chtiac-nechtiac prispôsobujú tomu, aby ich absolventi uspeli na prijímacích skúškach.

Študenti

Študenti, začínajúci vysokoškolské štúdium, spravidla veľmi skoro zisťujú, že v porovnaní so strednou školou si musia za rovnaký čas osvojiť oveľa viac učiva (vedomostí, zbehlostí) ako na strednej škole. Ich predchádzajúca výkonnosť na takúto novú kvalitatívne a kvantitatívne zvýšenú záťaž nemusí stačiť. Nemusí, pretože presahuje ich predpoklady alebo nemusí, pretože svoj potenciál nedokážu využiť. Aj študentom na strednej škole veľmi úspešným, môžu vzniknúť problémy, môžu sa dostávať do stresových situácií. Diagnostika štýlu učenia sa je jedna z oblastí (doteraz málo preferovanou), v ktorej by mohlo nájsť *študijné poradenstvo* užitočné uplatnenie sa.

Samotní študenti by sa mali viac ako doteraz usilovať zvýšiť svoju vlastnú zodpovednosť za výsledky štúdia. Mnohí z nich lepšie odhadnúť a rozdeliť vyváženosť plnenia si študijných povinností a zárobkových a voľnočasových aktivít.

Kreditový systém im priniesol viac študijnej voľnosti, ale aj isté negatívum. Uvoľnila sa ich zodpovednosť, spohodlneli a pred skúškami zvyknú tvrdiť - veď mám dosť bodov získaných cez semester.

Adaptácia začínajúcich študentov „na vysokú školu“ nie jednoduchá, pretože každý z nich sa musí vyrovnávať (a) so zmenenými, spravidla zvýšenými nárokmi na štúdium, (b) so zvýšenými nárokmi na samostatnosť v konaní a zodpovednosť za svoje konanie, (c) so spolužitím v novom študijnom i voľnočasovom kolektíve. Mnohí z nich navyše (d) so zvýšenými finančnými nákladmi spojenými so štúdiom, ktorých dôsledkom býva aj nevyhnutnosť privybrať si, (e) ak nebývajú u rodičov v mieste školy na iný spôsob bývania a stravovania, na cestovanie. A to býva nad silu mnohých z nich.

Rozvíjanie pedagogickej kompetencie vysokoškolských učiteľov

Je na škodu učiteľa i jeho študentov, ak nemá aspoň základné teoretické poznatky z pedagogiky, psychológie, didaktiky svojich predmetov, komunikácie, rétoriky. Dlhoroční učitelia mnohé nahrádzajú intuitívne z toho, čo získali praxou. Od začínajúcich, spravidla bezprostredne po absolvovaní vysokoškolského štúdia, žiaľ nikto striktne takéto štúdium nežiada.

Zvýšeniu efektívnosti vzdelávania v 1. ročníku, vrátane zníženia počtu neprospeievajúcich študentov, by iste pomohlo, ak by tu prednášali a viedli cvičenia skúsení vysokoškolskí učitelia s odbornou a pedagogickou erudíciou, uplatňujúci náročnosť i zhovievavosť, trezrlivosť i nekompromisnosť. Takí, ktorí budú pre študentov odbornou autoritou i príkladom v konaní.

Dobрым východiskom rozvíjania osobnosti učiteľa a zdokonaľovania jeho pedagogickej kompetencie môže byť autodiagnostika. Od najjednoduchšej registrácie vlastného správania sa až po zložitejšie analytické sebaopozorovanie. Aj tu je vítané pole pôsobnosti poradenských služieb vysokej školy.

Zmeny v poslaní, obsahu a organizácii vysokoškolského štúdia

Poslanie, obsah a organizácia vysokoškolského vzdelávania sa v európskom vysokom školstve, ako celku i v jednotlivých štátoch, mimoriadne intenzívne prebudovávajú od podpísania Bolonskej deklarácie (1999). Slovenské vysoké školstvo sa na pobolonskom procese zúčastňuje aktívne, systematicky, iniciatívne. Pretože pobolonské zámery, prostriedky na ich realizáciu i napĺňanie vízií sú u nás dostatočne známe, resp. príslušné akty, materiály a správy ľahko dostupné, nebudeme sa tu o nich zmieňovať.

V súvislosti so zmenami, ktorými naše vysoké školstvo v pobolonskom procese prechádza, urobíme iba nasledujúce poznámky.

Ani pri inštitucionálnej a obsahovej diferenciacii, ani pri zmasovení vysokého školstva *nemožno znížiť náročnosť štúdia a kvalitu absolventov*. Nemožno prispôbovať náročnosť študijných programov študentom, oni sa musia prispôbiť požiadavkám na úroveň absolventa, ktoré proklamujú ich budúci zamestnávateľia. Pre technické študijné odbory to okrem iného znamená snažiť sa všetkými dostupnými prostriedkami prilákať na technické odbory viac kvalitných študentov, a predovšetkým systematicky pracovať na spoločenskej prestíži technických univerzít, na prestíži a spoločenskom uznaní prínosu technických zamestnaní pre ekonomické napredovanie Slovenska.

Študentom i učiteľom môžu prechod medzi stredoškolským a vysokoškolským štúdiom uľahčiť „štruktúrované študijné programy“ (štúdium per partes). Napríklad tak, že sa učivo rozčlení na jednoduchšie časti pre bakalárske štúdium, a zložitejšie pre magisterské. Alebo tak, že predmet sa rozloží do dvoch semestrov, základy sa zakončia zápočtom a skúška je po druhom semestri, keď je pravdepodobné, že študent sa už na vysokoškolské prostredie (štúdium) aklimatizoval.

Dobrou zmenou, nielen na zjemnenie prechodu medzi stredoškolským a vysokoškolským štúdiom, môže byť, ak sa časť teoretických predmetov, medzi ktoré patrí na technických smeroch štúdia predovšetkým matematika, presunie do magisterských študijných programov, nadväzujúcich na programy bakalárske, a do prvých semestrov sa zaradia úvodné odborné predmety. Výsledná skladba predmetov

môže rýchlejšie vytvoriť predstavu o potrebe a uplatnení aj náročných technických predmetov v odbore, prispieť tak k hlbšiemu záujmu o štúdium a následne k vyššej úspešnosti.

Súčasťou koncepčných riešení v slovenskej vzdelávacej sústave, znamenajúcich vonkajšiu inštitucionálnu a obsahovú diferenciaciu pomaturitného štúdia, by mal byť aj rozvoj vzdelávania poskytujúci vzdelanie stupňa ISCED 4 (vzdelávanie pomaturitné nevysokoškolské). Neverejné školstvo tu môže nájsť široké pole pôsobnosti.

Informačné a poradenské služby

Inštitút informačných a poradenských služieb je na slovenských vysokých školách nedocenený. Jestvujúcim poradiam mnohokrát chýbajú nielen finančne prostriedky, zodpovedajúce technické zázemie, ale i morálna podpora akademických orgánov školy. Ako komplex služieb na žiadnej z vysokých škôl nefungujú. A to aj napriek tomu, že vysokoškolské poradenstvo získalo v podmienkach prechodu od konania administratívno-direktívneho ku konaniu demokratickému a pri všeobecnej humanizácii školstva, význam pre všetky subjekty zúčastnené na vzdelávacom procese.

Vo vzťahu k neprimeranému úbytku študentov v začiatkoch štúdia i zníženiu počtu študentov opakujúcich ročník však môžu byť účinné za základného predpokladu – že na štúdium boli prijatí uchádzači s predpokladmi (vedomostnými, osobnostnými a dostatočnou motiváciou) nevyhnutnými na absolvovanie štúdia.

Prínosom pre adeptov vysokoškolského štúdia, študentov aj vysoké školy by určite bolo, ak by sa ako súčasť poradenstva vykonávali psychodiagnostické vyšetrenia uchádzačov o štúdium. Napríklad zisťovanie úrovne rozumových schopností, štruktúry inteligencie a vlastností osobnosti, o ktorých sa predpokladá, že majú tesný vzťah k študijnej úspešnosti. Tieto vyšetrenia, vzhľadom na ich odbornosť a dôveryhodnosť, by mohli poslúžiť aj ako jeden z podkladov na rozhodovanie v prijímacom konaní.

*

Sledovaním vybraných príčin neúspešnosti študentov (predovšetkým 1. ročníka na univerzitách ponúkajúcich technické študijné programy), sme chceli upozorniť na problémy, o ktorých predpokladáme, že sú začiatkom (zdrojom) problémov vedúcich k strate motivácie študovať, a často až k rezignácii v štúdiu pokračovať.

Dosiahnuť všeobecné zlepšenie si bude vyžadovať značné úsilie, zdroje i systémové prístupy vysokých škôl i štátnej školskej správy. Pokrok bude závisieť v mnohom od toho či a do akej miery vzdelávacie inštitúcie priznajú otázkam študijného neúspechu väčšiu vážnosť, ako je to obvyklé teraz.

DOTAZNÍK

k terénnemu výskumu v dennom štúdiu

Príčiny študijnej neúspešnosti v 1. ročníku vysokoškolského štúdia

Tento dotazník je jedným z prostriedkov celoslovenského výskumu, ktorý sa zaoberá študijnou neúspešnosťou v 1. ročníku štúdia technických študijných odborov na vybraných univerzitách.

Dotazník je anonymný a použije sa len na výskumné účely. Na jednotlivé otázky odpovedajte uvažlivo a pravdivo. Slovo alebo písmeno, ktoré zodpovedá vybranej odpovedi, preškrtnite alebo zakrúžkujte, v tabuľkách označte príslušné pole krížikom. Tam, kde Vás o to žiadame, napíšte aj (stručné) odpovede.

Za ochotu spolupracovať s nami Vám d'akujeme. Ak už nepomôžete účasťou na výskume seba, môžete pomôcť ďalším začínajúcim vysokoškolákom.

Ženy prosíme, aby nám odpustili, že dotazník je písaný „v mužskom rode“. Je to len kvôli zjednodušeniu formulácií.

* * *

1. Základné údaje

1.1 Dnešný dátum:

1.2 Označte číslo fakulty, na ktorej študujete

11 Strojnícka f. TU v Košiciach

12 Stavebná f. TU v Košiciach

13 F. elektrotechniky a informatiky TU v Košiciach

21 Strojnícka f. Žilinskej univerzity

22 Stavebná f. Žilinskej univerzity

23 Elektrotechnická f. Žilinskej univerzity

31 Strojnícka f. STU v Bratislave

32 Stavebná f. STU v Bratislave

33 F. elektrotechniky a informatiky STU v Bratislave

34 Materiálovotechnologická f. STU v Trnave

1.3 Názov študijného programu, na ktorom ste zapísaní:

1.4 Štúdium A: bakalárske B: inžinierske

1.5 Ste A: muž B: žena

1.6 Trvalé bydlisko máte v sídle školy A: áno B: nie

1.7 V sídle školy bývam:

A: u rodičov B: v internáte C: v podnájme D: dochádzam do sídla školy

2. Prechod zo strednej školy na univerzitu

2.1 Typ strednej školy, ktorú ste navštevovali

A: gymnázium B: stredná odborná škola C: stredné odborné učilište

2.2 Na univerzite ste začali študovať: A: bezprostredne po maturite B: ___ roky po maturite

2.3 Ak ste v predchádzajúcej položke 2.2 odpovedali B, čo spôsobilo, že ste si začiatok vysokoškolského štúdia odložili?

A: neprijatie na štúdium (neuspel som v prijímacom pokračovaní)

B: zlá finančná situácia v rodine

C: získal som výhodné zamestnanie

D: iný dôvod (napíšte ho)

- 2.4** Fakulta, na ktorej teraz študujete, bola z hľadiska voľby smeru štúdia:
 A: tá, na ktorej ste si najviac želali študovať (voľba „na prvom mieste“)
 B: tá, ktorá bola náhradným riešením, ale celkom prijateľným
 C: tá, o ktorej sa dá povedať, že bola „výhodiskom z núdze“
- 2.5** Svoje stredoškolské študijné výsledky, z vyučovacích predmetov, na ktoré vo vysokoškolskom štúdiu nadväzujete, hodnotíte ako:
 A: veľmi dobré
 B: dobré
 C: mal som študijné ťažkosti
- 2.6** Napíšte, čo ste mali počas stredoškolského štúdia robiť inak, aby bola vaša pripravenosť (nielen vedomosťná) na vysokoškolské štúdium lepšia (dobrá):
- 2.7** Čo mala stredná škola robiť inak, aby bola vaša pripravenosť na vysokoškolské štúdium lepšia:
 A: dať mi viac vedomostí
 B: pripraviť ma na iný spôsob štúdia
 C: dať mi viac informácií o obsahu a náročnosti štúdia, ktoré som si vybral
 D: stredná škola ma na vysokoškolské štúdium pripravovala dobre
- 2.8** Čo malo najväčší vplyv na vaše rozhodnutie uchádzať sa o vysokoškolské štúdium:
 (označte najviac dve odpovede)
 A: snaha získať vyššiu kvalifikáciu a zvýšiť si tým predpoklady na úspešnú profesnú kariéru
 B: záujem rozšíriť si vzdelanie v oblasti, ktorá ma zaujíma; rozvíjať svoj talent
 C: lákal ma študentský život, oddialiť vstup do zamestnania
 D: želanie rodičov
 E: iné dôvody (napíšte stručne aké)
- 2.9** Čo bolo pri výbere technického zamerania vášho vysokoškolského štúdia rozhodujúce?
 (označte najviac tri odpovede)
 A: záujem o vybraný odbor štúdia, rozvíjať svoje schopnosti a záujmy
 B: zhodnotenie šancí na prijatie a úspešné štúdium
 C: zaujímavosť budúceho zamestnania
 D: finančné ohodnotenie budúceho zamestnania
 E: rady rodičov
 F: iné (napíšte stručne čo)
- 2.10** Na vysokoškolské štúdium ste boli prijatý:
 A: na základe prijímacích skúšok   B: bez prijímacích skúšok

3. Vysokoškolské štúdium

- 3.1** Študujete (ste zapísaní)
 A: len na jednej fakulte   B: súbežne na dvoch alebo viacerých fakultách
- 3.2** Na fakulte, na ktorej študujete, ste v 1. ročníku zapísaní:
 A: prvý raz   B: už som bol zapísaný
- 3.3** Ukončili ste už predčasne štúdium na inej fakulte?   A: nie   B: áno
- 3.4** Ak ste v predchádzajúcej položke 3.3 odpovedali B, napíšte dôvody:

3.5 Štúdium ktorých predmetov vám robilo problémy?

		problémy			
		žiadne	ľahko zvládnuteľné	ťažko zvládnuteľné	nezvládnuteľné
A	Matematika				
B	Fyzika				
C	Odborné predmety				

3.6 Ak vám štúdium robilo problémy, myslíte si, že na príčine je (označte najviac tri odpovede):

- A: nedostatočná vedomostná pripravenosť pri vstupe na univerzitu
- B: nepripravenosť na spôsob vysokoškolského štúdia
- C: dlhší časový odstup od maturity
- D: neschopnosť zvládnuť učivo podľa nárokov skúšajúcich
- E: málo zrozumiteľné prednášky
- F: nedostatočného študijné nasadenie počas semestra
- G: málo príležitostí na konzultácie s učiteľmi
- H: nevhodne zvolené študijné zameranie
- I: nevyhovujúce ubytovanie, resp. cestovanie do sídla školy
- J: nedostatočný prístup k výpočtovej technike
- K: malá dostupnosť odporúčanej literatúry
- L: nedostatok termínov na získanie klasifikovaného zápočtu, resp. vykonanie skúšky?
- M: štúdium (jeho obsah, náročnosť požiadaviek), mi nerobilo ťažkosti

3.7 Čomu pripisujete neúspech na skúškach

		najmä	častočne	nie
A	nedostatočným vedomostiam			
B	neobjektívnemu hodnoteniu skúšajúceho			
C	spôsobu skúšania			
D	nezvládnutej psychickej záťaži			
E	málo času na štúdium počas semestra			

3.8 Aké máte hlavné dôvody na ukončenie/prerušenie štúdia (označte najviac dve odpovede):

- A: náročnosť štúdia
- B: neprospech
- C: príležitosť výhodné sa zamestnať
- D: nedostatok financií
- E: štúdium v zahraničí
- F: zdravotné problémy
- G: časovo nezvládnuteľné štúdium, pretože si súčasne musím zarábať
- H: nemám vyhovujúce ubytovanie
- I: iné

3.9 Čo urobíte teraz vo vzťahu k svojmu vysokoškolskému vzdelávaniu?

- A: predpokladám, že sa o vysokoškolské štúdium už viac pokúšať nebudem
- B: znovu sa prihlásim na štúdium toho istého odboru na fakulte, na ktorej som teraz študoval
- C: prihlásim sa na štúdium na fakulte na ktorej teraz študujem, ale na iný študijný odbor
- D: prihlásim sa na štúdium odboru, ktorý teraz študujem, ale na inej univerzite
- E: prihlásim sa na štúdium na inej fakulte a navyše na iný študijný odbor

3.10 Vaše vysokoškolské štúdium bolo spojené s finančnými výdavkami. Tieto výdavky boli pre vašu rodinu:

- A: veľkou záťažou
- B: únosné
- C: neznamenali zreteľnú záťaž
- D: hradil som si ich sám

3.11 Aby ste mali na štúdium dostatok finančných prostriedkov museli ste si privyrábať?

- A: áno
- B: nie

3.12 Poskytuje vaša fakulta/univerzita pre študentov informačné a poradenské služby (informácie a poradenstvo študijné, psychologické, či sociologické)?

A: áno B: nie C: neviem

3.13 Ak ste v predchádzajúcej položke 3.12 odpovedali A, využili ste takéto služby?

A: áno B: nie

3.14 Ak ste v predchádzajúcej položke 3.13 odpovedali A, pri riešení akých problémov ste potrebovali radu?

A: výber študijných predmetov

B: problémy súvisiace s kreditným štúdiom

C: prekonanie skúškového stresu, eliminovanie psychickej záťaže pred a pri skúške

D: spôsob štúdia

E: iné

3.15 Začínajúcim vysokoškolákom sa treba prispôbiť nielen na zmenené pracovné požiadavky a podmienky, ale prevažnej časti aj na nové životné a sociálne podmienky. V čom sa bolo treba prispôbiť vám?

		áno	nie	čiastočne
A	zvýšené nároky na samostatnosť v konaní a zodpovednosť za svoje konanie			
B	zmenené nároky na štúdium, spôsob prezentácie obsahu vzdelávania			
C	zmenený spôsob i frekvencia zisťovania študijných výsledkov			
D	nový študijný kolektív			
E	zvýšené finančné náklady spojené so štúdiom			
F	nevyhnutnosť „privyraábať si“			
G	iný spôsob bývania a stravovania			
H	iné možnosti a podmienky využívania voľného času;			
I	cestovanie do sídla školy			x

3.16 Vyrovnali ste sa so zmenami, ktoré boli uvedené v predchádzajúcej položke 3.15?

		áno	nie	taký problém som nemal
A	zvýšené nároky na samostatnosť v konaní a zodpovednosť za svoje konanie			
B	zmenené nároky na štúdium, spôsob prezentácie obsahu vzdelávania			
C	zmenený spôsob i frekvencia zisťovania študijných výsledkov			
D	nový študijný kolektív			
E	zvýšené finančné náklady spojené so štúdiom			
F	nevyhnutnosť „privyraábať si“			
G	iný spôsob bývania a stravovania			
H	iné možnosti a podmienky využívania voľného času;			
I	cestovanie do sídla školy			

* K O N I E C *

Za vyplnenie dotazníka ďakujeme a želáme, aby sa Vám v živote darilo.